

BESTILL MARKAKALENDEREN FOR 2022 – SE BAKSIDEN

GREVLINGEN

MEDLEMSBLAD | NATURVERNFORBUNDET I OSLO OG AKERSHUS (NOA) | NUMMER 3 | 2021 | 40. ÅRGANG

Hovedtema:

STORTINGSVALGET

Naturvernforbundet
i Oslo og Akershus

AKTIVITETSKALENDER

Aktivitetene gjennomføres med forbehold om endringer i de til enhver tid gjeldende anbefalinger for smittebegrensende tiltak. Følg med i aktivitetskalenderen på NOAs hjemmeside www.noa.no for detaljer og eventuelle endringer.

LØPENDE | DUGNADER PÅ SØNDRE SANDÅS

STED: SØNDRE SANDÅS, SOGNSVEIEN 231 VED SOGNSVANN T-BANESTASJON

Vil du hjelpe til med å gjøre NOAs nye hjem ved Sognsvann til en trivelig møteplass? Det er mye som kan gjøres med uteområdene av ulike oppgaver; alt fra maling, til rydding av ugress og vedhogging. Ta kontakt på noa@noa.no om du vil bli med i den herlige dugnadsgjengen!

5. SEPTEMBER | SIDESPRANG LILLOMARKA, NORDMARKA OG ØSTMARKA

Ta en tur utenom grusveien og oppdag eventyrskogens variasjon, ro og mystikk! Vi merker sti for anledningen. Se aktivitetskalenderen på www.noa.no for detaljer.

11. – 12. SEPTEMBER | HØSTDUGNAD PÅ FRØNSVOLLEN

STED: FRØNSVOLLEN, 3 KM FRA FROGNERSETEREN T-BANESTASJON

Forberedelser til aktivitetdagen søndag.

12. SEPTEMBER | 11.00-15.00 | AKTIVITETSDAG PÅ FRØNSVOLLEN

STED: FRØNSVOLLEN, 3 KM FRA FROGNERSETEREN T-BANESTASJON

Høsting og andre spennende aktiviteter for barn og voksne. Guidet tur på eventyrskogstien fra Frognerseteren til Frønsvollen kl 11.40. Stallen er åpen. Steking av vafler og pinnebrød. Mer informasjon og program: Se aktivitetskalender på www.noa.no!

17. -19. SEPTEMBER | KURS I KARTLEGGING AV TRUEDE ARTER I GAMMELSKOG

STED: FINNERUDSETER, NORDMARKA

I løpet av kurshelgen vil du bli kjent med det underlige og sjeldne artsmangfoldet som finnes i gammelskogen, som huldrestry, storporet flammekjuka og lappkjuka. Påmelding/mer informasjon: siri@noa.no. Begrenset antall plasser.

16. – 17. OKTOBER | HØSTDUGNAD PÅ FRØNSVOLLEN

STED: FRØNSVOLLEN, 3 KM FRA FROGNERSETEREN T-BANESTASJON

Hytta og området rundt gjøres klar for høst- og vintersesongen.

17. OKTOBER | FAMILIETUR BLANT KULTURMINNER I LILLOMARKAS

EVENTYRSKOG | STED: RØVERKOLLEN, LILLOMARKA

Bli med NOA på familietur i Lillomarka! Håvard Pedersen forteller om kulturminnene i området og vi går gjennom flott eventyrskog. Pause med bål. Se aktivitetskalenderen på www.noa.no for nærmere detaljer.

PÅ BLÅBÆRTUR I ØSTMARKA

NOA har vært på blåbærtur i Østmarka med deltakere fra Oppsal frivillighetssentral. NOA ønsker å skape flere lavterkselaktiviteter, som gjør det lettere for nye markabrukere å bli kjent i sin nærnatur.

Vil du være med på tur. Følg med på noa.no og vår facebook side, eller kontakt maria@noa.no

GREVLINGEN

Medlemsblad
Naturvernforbundet
i Oslo og Akershus (NOA)
Sognsveien 231
0863 Oslo

Telefon 22 38 35 20
noa@noa.no, www.noa.no
Bankgiro 1280.05.02347

Redaktør:
Ingunn Lund-Vang
918 17 453
lundvangingunn@gmail.com

Forsidebildet:
Fra Ravnkollen ved Romsås,
på vei inn i Lillomarka.
Foto: Ingunn Lund-Vang.

© Naturvernforbundet i Oslo og Akershus 2021.
All tekst i artiklene kan fritt gjengis med referanse til Naturvernforbundet i Oslo og Akershus' kvartalskrift Grevlingen, årgang, nummer, artikkelforfatter og artikkel. Fotografiene skal kun kunne gjengis etter innhentet tillatelse av fotograf og Grevlingens redaksjon.

ISSN 0803-6357

BLI MEDLEM
GI NATUREN EN STEMME

MEDLEMSKONTINGENT:
Hovedmedlem: 390,-
Familiemedlem: 450,-
Student: 200,-
Førsteårskontingent for student: 50,-
Pensjonist: 200,-

Kontoret på Søndre Sandås ved Sognsvann er åpent mandag, tirsdag og torsdag, kl. 10–14.

Grevlingen er miljøvennlig produsert og derfor svanemerket.

Trykk: itGrafisk
Opplag: 8.500

LEDER

Gi naturen din stemme! Hovedtemaet i denne utgaven av Grevlingen er naturlig nok Stortingsvalget. Vi har sendt ut spørsmål om natur og miljø til de politiske partiene. Du kan selv lese hva de forskjellige partiene svarte, og NOAs oppsummering av de forskjellige temaene. Norsk natur forsvinner bit for bit og tapet av naturmangfold øker i stadig raskere tempo. Naturvern burde være en hovedsak hos partiene, men slik er det ikke. Gjermund Andersen har skrevet NOAs valganalyse «Pest eller kolera? Valgets kval». Er du usikker på hva du skal stemme, så kan du få hjelp her i NOAs valgnummer med å velge et parti som lytter til naturen.

NOAs nye styreleder Nikolai Norman tar opp flere viktige saker i sin ledertrytning Naturvern i NOAs regi. Han takker også Gjermund Andersen for det mangeårige arbeidet med å plassere NOA på kartet politisk og faglig. Den formidable jobben Gjermund har gjort i norsk naturvern og med vern av skog og Marka er både imponerende og utrolig viktig for kommende generasjoner.

NOA har etter lange korona-måneder med avlyste arrangementer endelig kunnet ta med folk ut på tur igjen. I samarbeid med frivillighetssentraler har NOA arrangert en rekke Smak på naturen-turer hvor spiselige ville vekster fristet mange ut på tur. NOA har flere kommende arrangementer denne høsten, de finner du i Aktivitetskalenderen på side 2.

Håkon Breivik Myhr forteller i dette nummeret om hvordan boken «Gjennom Oslomarka med ildsjeler. Fra hytte til hytte» har blitt til med bidrag fra engasjerte Marka-entusiaster, deriblant fra NOA. Det ble ikke plass til NOAs omtale av boken, valgstoffet krevde mye sideplass, men omtalen kommer i neste utgave.

Da gjenstår det bare å ønske godt grønt valg!

Ingunn Lund-Vang, redaktør

«Politikere må en gang lære, både i Norge og andre steder, at de er ikke våre herrer i demokratiene - skal de være klar over hver eneste dag de våkner og hver eneste kveld de går og legger seg - at de er våre tjenere, de er folkets tjenere! De skal stå i giv akt for oss i demokratiet. Det er noen av dem som tror at de er blitt herrer, men der tar de faktisk feil. Der må de en gang lære at de tar feil, ellers er demokratiet bare dillball!»

Sitat Erik Bye, fra dokumentarfilmen Giganten (2005).

ARTIKLENE I DENNE UTGAVEN AV GREVLINGEN

- Naturvern i NOAs regi
- Pest eller kolera? Valgets kval
- Valgdikt – en minikronikk
- Valgsak- oversikt spørsmål og svar til/fra stortingspartiene
- Vurdering av del 1 av Noas valgundersøkelse
- Poengberegning av del 1
- Oppsummering av del 2 av Noas valgundersøkelse
- EU foreslår forbud mot flatehogst
- Om å tenke stort i naturvernet
- Ildsjelene viser vei
- Smak på naturen
- Stubbesitter

TELEFONEN VÅR ER BETJENT MANDAG, TIRSDAG OG TORSDAG FRA KL 10.00 TIL KL 14.00.

Naturvern i NOAs regi

Etter 35 år i NOAs ledelse har Gjermund gjennom godt dokumenterte fakta og et brennende engasjement bygget opp en troverdighet som i dag gir NOA et sterkt fundament for det naturvernarbeid som nå skal løftes videre, fortsatt med Gjermund i skogfaglig lokalt og nasjonalt fører sete. Gjermunds prosjekt har gitt NOA en sterk posisjon så vel i forhold til myndigheter som til andre interesseorganisasjoner. Norsk naturvern generelt og NOA spesielt har mye å takke Gjermund for!

Ikke minst gjennom sin siste bok «Nytt skogbruk» har Gjermund levert et usedvanlig sterkt bidrag til belysning av de skadevirkninger «planta-sjeskogbruket» har fått for artsmangfoldet og skogens opplevelsesverdi for allmenheten. Mulighetene vi har gjennom omlegging til et alternativt selektivt skogbruk vekker interesse hos skogbrukere og friluftentusiaster så vel kvalitativt som miljømessig.

Reaksjoner og debatt bekrefter en økende skepsis til det monokultur-skogbruk som har vært dominerende de siste 70 år. Kravet til maksimal tilvekst gjennom hurtigvoksende tett plantet skog er ikke forenlig med det artsmangfold og de opplevelsesverdier som er ønsket.

Nikolai Norman

Flatehugsten i seg selv tilrettelegger for et massivt utslipp av CO₂. Mer enn 30 år må passere før CO₂-opptaket når det nivå den flatehuggete skog ivaretok. Lyset når da ikke ned til skogbunnen som blir tilnærmet «død» uten levekår for bær, sopp og andre vekster.

Skognæringens økonomiske interesser i plantesalg til den enkelte skogeier er sikret gjennom lovbestemmelser som begrenser stedlig artstilpasning og mulighetene for omlegging av driftsform. Skogens egen evne til fornyelse blir sabotert ved pålagt planting.

«Natur og Miljø» har gitt oss en oversikt over partienes standpunkter i viktige miljøspørsmål. Til tross for sterkt økende medlemsvekst i NOA/NNV, viser sommerens meningsmålinger at vi har langt igjen til etablering av en klart grønn regjeringsplattform. I denne situasjon er det viktig at våre medlemmer som ikke finner seg til rette i «partienes grønne vinnergruppe» søker å styrke prioriteringen av grønne saker i eget parti.

NOA/NNV må gjennom samarbeid med andre Friluftorganisasjoner arbeide for en grønn plattform som kan sikre større politisk tyngde. Årets stortingsvalg vil gi oss mulighet til å øke oppmerksomheten rundt grønne saker, men sikrer ikke løsningen!

Etter et særdeles digitalt vårhalvår for det nyvalgte NOA-styret var det befriende å avslutte med et fysisk møte på Frønsvollen 8.juni. Den nærkontakt man ikke kan oppnå via skjerm ble etablert! Engasjert deltakelse fra NNV sentralt med Truls og Pernille bekreftet at sentrale NOA saker også har NNVs fokus!

Det nye styret ser frem til samarbeid med NOAs driftige lokallag og ser behovet for prosjekter som kan engasjere flere medlemmer i aktivt naturvernarbeid.

NOAs oppgradering av Søndre Sandås har plass for flere deltagere!

Pest eller kolera?

Valgets kval

På nytt skal vi gå til urnene for å velge hvem som skal ta hånd om natur- og miljøvernet de neste fire årene. I en avgjørende periode for mulighetene til å stanse oppvarmingen av kloden og en like avgjørende periode for å ta vare på de siste restene av norsk natur med tilhørende mangfold. Valget er ikke enkelt – regjeringsalternativene oser ikke akkurat av forståelse for at disse sakene er avgjørende for våre etterkommeres liv og velferd.

”Ta hele landet i bruk” sier Senterpartiet, og mener med det at vi ikke skal verne og ikke skal legge begrensninger på primærnæringene. ”Reduser unødvendig byråkrati” sier Fremskrittspartiet, støttet av Høyre, og fjerner innarbeidete muligheter for medvirkning i naturforvaltning og miljøsaker, og dermed det som ofte er naturens siste skanse: de frivillige organisasjonenes kunnskap om naturen og om konsekvensene av inngrep. Og i skyggen av klimasaken, er det få partier som greier å se at truslene mot naturen bare vokser som følge av ”det grønne skiftet”. ”Alle” skal prisverdig redde oss fra en klimakatastrofe, men ser ikke at tiltak som foreslås ofte bidrar til en ytterligere omdreining på tomme-skrueene på naturen.

Naturvernforbundets medlemsblad, Natur & Miljø (N&M) har laget en god oversikt over hva partiene sier at de skal gjøre i natur- og miljøvernsaker. Artikkelen gir god veiledning for usikre velgere. Men en ting er det verbale, noe annet er hva partiene faktisk stemmer for – hvordan politikken greier å ta vare på natur og miljø i virkeligheten.

Både når det gjelder tap av naturmangfold og i klimaspørsmålet er de fleste partiene tilsynelatende enige om utfordringen, men når det kommer til konkrete tiltak er det få partier som er villige til å ta inn over seg behovene for radikale tiltak i praktisk politikk, særlig hvis tiltakene går ut over lokal selvråderett.

I dette nummeret av Grevlingen kan du lese NOAs spørsmål og svar til partiene med tema natur og miljø. Vi har spurt partiene hva de mener om kon-

krete saker, og hvordan partiene har tenkt å få gjennomført sin natur- og miljøpolitikk

La oss først se på noen hovedtrekk fra den sittende regjeringens styringsperiode, før vi ser på ulike regjeringsalternativer i lys av erfaringene og inntrykket fra de siste årene, og det de sier de vil gjøre. Vindmøller, gruvelslam i fjordene og oljepolitikken ser vi bort fra her, og konsentrerer oss om tema som angår NOAs arbeid.

Det kanskje mest alvorlige anslaget mot naturforvaltningen gjennomførte Solbergregjeringen som noe av det første de gjorde, og med en argumentasjon om at endringen skulle være så gjennomgripende «at Arbeiderpartiet ikke skulle greie å få tannkremen tilbake på tuben».

Hovedgrepet – som ikke er så iøynefallende for menigmann, men som endrer hele arealforvaltningen – har vært å endre balansen mellom nasjonal og lokal forvaltning, mellom å ta naturen i økonomisk bruk og å ta vare på den for kommende generasjoner. Måten det er gjort på, er å overføre stadig nye arbeidsområder til kommunene og ribbe statsforvaltningen for verktøy som kan ivareta langsiktige nasjonale interesser.

- Det øverste organet for arealforvaltningen, planavdelingen, ble overført fra Miljøverndepartementet til Kommunaldepartementet. Fra en instans som har til oppgave å sikre en langsiktig og opprettholdbar forvaltning, til en instans som skal legge til rette lokal aktivitet, svært ofte på bekostning av lokal natur.
- Deretter beordret de Fylkesmennene til ikke å bruke innsigelser mot kommunale vedtak som gikk på tvers av nasjonale interesser. Utbygginger og inngrep i naturen som tidligere ble stanset av innsigelser, glir nå gjennom, med ødeleggende virkning for mangfoldet.
- Med ansvar for stadig flere oppgaver er det i praksis kommunene som styrer mye av naturforvaltningen – også når det gjelder nasjonale verdier. Den lokale verdiskapningen vinner over allmennhetens og etterkommernes behov for en funge-

rende natur. Den eskalerende hyttebyggingen er kanskje det beste eksempelet.

Kommunenes hovedoppgave er å finansiere og bygge opp velferdstjenester. Det som kan bringe penger i kassa prioriteres, og nærheten mellom de som beslutter og de som har et prosjekt gjør det ofte enkelt å få ja til utbygging.

Resultatet er at de overordnede nasjonale interessene underordnes lokale næringsinteresser. På den måten blir det nær sagt umulig å nå de internasjonale målene om vern, restaurering og en bærekraftig arealbruk.

Vern er et annet eksempel. Tilsynelatende vellykket, med stor vekst i arealet vern. Men som på så mange andre områder: kvantitet er lett å måle, mens kvaliteten er det verre med. Innen skogvernet blir det årlig vernet mange områder, men ikke med de kvalitetene som forskerne sier er nødvendige for å ivareta artsmangfoldet og andre naturverdier. På den måten skyves utfordringene ut i tid, samtidig som mulighetene reduseres, som følge av at verdifulle skoger hele tiden hogges – uten noen form for kontroll eller offentlig styring. På lang sikt blir resultatet at vi må verne og restaurere en langt større andel av naturen enn det vi kunne gjort, hadde vi hatt et systematisk, målrettet vern. Men også her råder den politiske populismen.

Men ikke nok med det: også områder som allerede er vernet har ikke den varige beskyttelsen som vernet var ment å gi. Store veiprojekter får brøyte seg gjennom svært viktige verneområder, som Åkersvika ved Hamar, våtmarksområdet nord for Tyrifjorden og Lågendeltaet i Mjøsa. Ved å tillate inngrep i reservatene gir et klart signal om at vern er greit, så lenge det ikke er til hinder for andre politiske ønsker.

«Den nye olja» er det mange som omtaler sin egen næring som. Felles for de fleste er at miljøpåvirkningen blir like stor, men veksler fra negativ klimapåvirkning til negativ naturpåvirkning og arealforbruk. Fiskerier, havbruk, skogbruk, energiproduksjon og mineralutvinning skal alle redde fortsatt økonomisk vekst for verdens rikeste land – og da må jo naturen vike.

Lokalt for NOAs arbeid i Marka er det også gjort en del ugagn. Til tross for at alle friluftslivsorganisasjonene gikk mot, har Regjeringen tillatt at el-syklene skal få innta Markas stier, selv om elsykler er motoriserte kjøretøy. Fra før hadde de åpnet slusene for terrengsykler, også i verneområdene. Nasjonalt frislipp for fornøvelseskjøring med snøskuter og vann-

skuter er også med på syndelista.

Kanskje mest alvorlig for NOAs virksomhet, var forslaget Regjeringen prøvde å lirke ut i ly av fellesferien 2017 – et forslag om å fjerne kravet til forhåndsgodkjenning av hogster i Marka – og derved NOAs rett til å klage på hogstvedtakene. Det er først når en tenker etter på all den naturen NOA har fått reddet gjennom dette arbeidet at en virkelig skjønner rekkevidde av forslaget. Men det slaget vant vi – mye ved hjelp av en bred allianse av Markaorganisasjonene. Men også her blir valget i høst avgjørende for videre utvikling: Stortinget har besluttet at Marka-forskriften etter skogbruksloven skal tilpasses Markalovens intensjoner, men som det nevnte forslaget viser, er det partier som gladelig gjør forsøk på å forskyve makten til fordel for næring, på bekostning av natur og friluftsliv.

Alt dette har skjedd på den sittende regjeringens vakt. Som N&M-undersøkelsen viste, er ikke de borgerlige partiene naturens og miljøets fremste forsvarere, heller ikke i lys av hva de sier de vil gjøre i tiden som kommer, kanskje med et lite unntak for Venstre – som har måttet renonsere på sine krav for å delta i regjering.

Men hvilke alternativer har vi – er noen bedre enn andre?

En ren H – FrP-regjering, slik FrP drømmer om, vil bli vesentlig verre for natur og miljø. Det konservative elementet i Høyre, som naturvernet tidligere hadde stor nytte av, er steindødt, og FrP gir full gass. Fortsatt oljeleting. Nei til vern, nei til ulv, full frihet for veibygging. Tekniske løsninger på miljøvernutfordringene og utsettelse av de nødvendige tiltakene

Fortsatt H – KrF – V -regjering gir mer av det vi har sett til nå. Kampviljen for naturvernet er ikke til akkurat til å ta og føle på. Et sterkt Venstre kunne kanskje ha endret dette, men til det er sannsynligheten liten.

Senterpartiet drømmer om en Ap – SP-regjering, der de kan kjøre slalåm mellom de borgerlige og SV og MDG i ulike saker. Med den manglende entusiasmen Ap viser for natur og miljø, er det nærliggende å tro at mye av naturvernpolitikken da vil bli preget av Sps ønske om å «ta hele landet i bruk», dvs. la økonomisk aktivitet få forrang foran langsiktig vern. Som N&M-artikkelen viste, er SP «dumpekandidater» i natur- og miljøvern, sammen med Høyre og FrP. Sammen og hver på sin side utgjør de den største utfordringen for de nødvendige endringene som natur- og klimakrisen krever.

Et rent flertall for Ap og SP er ikke sannsynlig, de vil måtte støtte seg på de tre gjenværende partiene – de som utgjorde «tabelltoppen» i N&Ms undersøkelse. Deri ligger håpet: at SV, MDG og Rødt blir så sterke at de ikke kan ignoreres. At de i natur- og miljø saker opptrer så samlet i evt. kommende regjeringsforhandlinger at det blir en reell kursendring. De har en reell mulighet, dersom de blir store nok, og dersom de opptrer samlet i de viktige sakene. Gjør de ikke det, er jeg redd vi går mot fire nye år med ørkenvandring – da må presset komme utenfra. Tenk: Norge, som var et fyrstårn for natur- og miljøvern må presses til å være med på nødvendige endringer? Vi, de rikeste av de rike, skal være blant sinkene og motstemmene i natur- og miljøkampen?

Det går ikke an. Vi kan ikke fortsette slik. Vi må ha endring nå, før de siste naturskogene faller, før fjordene fylles opp med gruveslam og veiene snor seg gjennom reservatene. Det er hva vi stemmer som

avgjør. Bruk tiden fram til valget til å stille dine kandidater kritiske spørsmål: Er dere ikke opptatt av fremtiden? Er gjenvalg om fire år viktigere enn barnas og klodens framtid? Hva slags ettermæle er det du ønsker?

Vår stemmegivning er et resultat av hvordan partiene møter de utfordringene vi selv er opptatt av, og vil for de fleste av oss være en miks av holdningene i flere saker, hvorav naturvern bare er én. Imidlertid står natur og klima foran en skjebnetid, og det er vårt håp at hensynet til våre etterkommeres mulighet for gode liv tillegges stor vekt i denne miksen.

Bruk stemmeretten og bruk deg selv til å påvirke – både politikere og velgere, til å ta rette valg. Naturvernet trenger ambassadører.

Godt valg!

DIKT

Av Sigmund Hågvær

VALGDIKT: EN MINIKRONIKK

Stortingsvalg bør være kloke veivalg inn i fremtiden. Men hvis vi velger «business as usual» går det galt.

Hvis vi ikke ser at vi står i et veikryss med nye muligheter, går det galt.

Vi må lyse opp mulighetene og nødvendighetene slik at lederne leder oss inn i en trygg fremtid.

Hvis ikke, er håpet et trykk nedenfra, -ikke en tillit ovenfra.

Et trykk fra de unge som ikke godtar å bli ledet inn i en farlig fremtid.

Kanskje er det trykket viktigere enn et stortingsvalg.

Kanskje er et personlig engasjement det viktigste valget vi kan gjøre.

Valgsak – spørsmål og svar til/fra stortingspartiene

Dette nummeret av Grevlingen er i hovedsak viet valget og hva de enkelte partiene og regjeringskonstellasjonene kan bety for NOA-relaterte saker.

NOA har stilt partiene Rødt, SV, AP, SP, MDG, V, H og FRP spørsmål om natur og miljø fordelt på to hovedbolker: DEL 1) Hva mener partiene om konkrete saker og DEL 2) hvordan har partiene tenkt å få gjennomslag for sin natur- og miljøpolitikk. For hver hovedbolke er det skrevet en oppsummering av partienes svar. Som i Naturvernforbundets partiundersøkelse i medlemsbladet *Natur & Miljø 1/2021* er det partiene Rødt, SV, MDG og Venstre som svarer best for natur og miljø. Alle svar er gjengitt i sin helhet.

SPØRSMÅL DEL 1

1. En hovedutfordring i natur- og arealforvaltningen er at det er sektordepartementene som har ansvar både for en langsiktig utholdende natur- og ressursforvaltning og samtidig best mulig skal legge til rette for og støtte økonomisk motivert næringsvirksomhet (De har sektoransvaret for en bærekraftig forvaltning). Vil ditt parti støtte et forslag om å samle all natur- og ressursforvaltning i et overordnet natur- og ressursdepartement med ansvar for en langsiktig utholdende naturforvaltning og som skal sette rammer for ressursbruken i de ulike fagdepartementene? (Et «naturens Finansdepartement»)

Svar fra AP: Arbeiderpartiet mener at natur og miljøforvaltning bør ligge under Klima- og miljødepartementet.

Svar fra FrP: Fremskrittspartiet er opptatt av å forvalte vår natur på en bærekraftig og god måte. Vi mener at dette bør bygge på både lokal- og fagkunnskap. Alle inngrep i naturen må vurderes fra et helhetsperspektiv og baseres på en kost nytte vurdering, hvor ivaretagelse av naturverdier skal tillegges betydning.

Svar fra KrF: KrF er usikker på om et natur- og ressursdepartement nødvendigvis er den riktige retningen å gå.

Svar fra MDG: MDG støtter og har flere politiske forslag om en samlet og koordinert forvaltning av norske naturressurser. Vi vil støtte utredning av Natur-

vernforbundets ((eller NOAs?) forslag, men er også åpne for andre mulige måter å organisere framtidig naturessursforvaltning på i Norge.

Svar fra Høyre: Nei, Høyre ønsker ikke å lage et overordnet natur- og ressursdepartement. Det er regjeringen som helhet som er ansvarlig for politikken som føres, og innretningen på departementene er bare et virkemiddel for å iverksette den politikken. En slik innretning ville også kunne svekke hver enkelt sektors selvstendige ansvar for å sørge for bærekraftig forvaltnings på sitt område.

Svar fra RØDT: Ja, delvis: Rødt vil tilbakeføre plan- og arealforvaltningen til Klima- og miljødepartementet, og vil at det skal settes av midler til kompetansetiltak for å ta vare på natur i arealplanleggingen.

Svar fra Senterpartiet: Nei.

Svar fra SV: SV har tidligere foreslått å splitte opp olje- og energidepartementet, og lage et klima- og energidepartement. Vi har også foreslått å tilbakeføre plan- og bygningssektoren til miljøverndepartementet fra kommunal. Vi er for å ha en mye sterkere kontroll på bruken av naturressurser og er positive til et slikt forslag.

Svar fra Venstre: Klima- og miljødepartementet har i dag det overordnede ansvaret for ressursbruk og langsiktig naturforvaltning, men det er opplagt behov for at det må kraftig forsterkes og videreutvikles. Departementet må få det helhetlige ansvaret for å etablere og følge opp en økosystembasert forvaltning av alle naturtyper. Det viktigste umiddelbare tiltaket er å flytte tilbake ansvaret for areal-

planlegging med plan- og bygningsloven til Klima- og miljødepartementet.

2. Vi er gått inn i FN's tiår for restaurering av natur.

2a. Hvordan vil ditt parti nå Norges forpliktelser om å restaurere 15 % av degenerert natur – et mål som egentlig skulle vært oppfylt i 2020?

Svar fra AP: Arbeiderpartiet har programfestet at vi vil stanse tap av natur og restaurere ødelagt natur. Dette har vi også prioritert i vårt alternative budsjett ved å øke bevilgningene til dette arbeidet med 150 mill. kr.

Svar fra FrP: Fremskrittspartiet er positive til intensjonen om å ivareta naturen som vi alle er avhengig av, og vi har gjort ulike tiltak for å ta vare på og få frem vårt frodige kulturlandskap. Fremskrittspartiet er positive til frivillig vern av skog, og at bevilgningene bør økes. I forbindelse med utbygginger av infrastruktur og store installasjoner kan det offentlige pålegge avbøtende tiltak for ivareta viktige naturverdier der det er nødvendig. Vi mener også at landbruket er viktig for at ikke kulturlandskapet skal gro igjen, og vil derfor legge til rette for mer utmarksbeite. Fremskrittspartiet mener at vern gjøres best gjennom bruk av naturen.

Svar fra KrF: KrF vil sikre ulike naturtyper og biologisk mangfold, og trappe opp restaurering av tapt natur. Posten på dette på statsbudsjettet må styrkes. Vi vil også ytre en ordning hvor utbyggere av naturområder bidrar økonomisk til restaurering av natur. Vi vil også innføre mål om arealnøytralitet med grenser for naturtap og mål om restaurering. Alle kommuner må innføre naturbudsjetter for å oppfylle dette målet.

Svar fra MDG: MDG's program 2021-25 inneholder en ny og langt mer offensiv naturpolitikk enn noe parti har lagt fram før i Norge, i samsvar med målene fra FN's Naturpanel IPBES. Selve målet med den nye politikken er å flytte norsk naturvern fra forsvarskamp for rester av natur til systematisk gjenoppbygging av natur og naturmangfold. MDG lanserer en rekke tiltak for å få til dette, bl.a:

- Vedta en overordnet lov som skal sikre gjennomføring av Norges mål for naturmangfold, etter modell fra klimaloven. Målene skal være null netto tap av natur (målt i tilstand og utbredelse) innen 2025, naturpositivitet innen 2030 og 20 prosent forbedring innen 2050.
- Lage en nasjonal plan for storskala gjenoppbygging av inngrepsfri natur og intakte økosystemer.
- Opprette et nasjonalt kompetansesenter for are-

al- og naturbudsjettering og -regnskap for å gi veileidning og opprette en natursatsordning som belønner kommunene for å bevare naturmangfold, etter modell fra dagens klimasatsordning.

- Styrke naturens rettsvern ved å opprette et uavhengig, nasjonalt klageorgan for miljøsaker og naturinngrep.
- Fjerne natur- og miljøskadelige subsidier og avgiftslettelser.
- Verne 30 prosent av Norges landområder mot skadelige naturinngrep, i samsvar med anbefalte internasjonale mål.
- Opprette en ordning for frivillig vern og restaurering av myr, gammelskog og andre naturtyper med store naturlige karbonlagre, inkludert karbon lagret i bakken, tilsvarende eksisterende ordning for frivillig vern av skog.
- Utrede Norges første nasjonalpark med et helhetlig økosystem med permanente bestander av store rovdyr, og etablere et verneområde hvor jakt og fiske ikke er tillatt.
- Lage et nasjonalt regnskap for naturområders tilstand og grad av forringelse, som kan brukes som utgangspunkt for arbeid med naturrestaurering.
- Forplikte kommunene og fylkeskommunene til å føre areal- og naturpolitikk i samsvar med nasjonale mål og inkludere areal- og naturbudsjett i den årlige budsjettbehandlingen.
- Kun tillate hyttebygging innenfor allerede utbygde områder og innføre en nasjonal maksimumsgrense for hyttestørrelse. Infrastruktur som vann, strøm, kloakk og vei skal ikke tillates anlagt til hytteområder hvor dette vil kreve nye, skadelige naturinngrep, eller gå på bekostning av viktig beitemark.
- Ta naturvern, i tillegg til friluftsliv, inn i markalovens formålsparagraf, styrke naturvernet ved å ta regulering av skogbruk inn i markaloven og gjøre Oslomarka til et internasjonalt pionérområde for restaurering av natur.
- Innføre krav om økologisk kompensasjon når samfunnshensyn tilsier at naturområder bør bygges ut, og det ikke er mulig å unngå, eller tilstrekkelig avbøte, inngrep i leveområder og naturmangfold.

Svar fra Høyre: For å nå målet, vil Høyre fortsette arbeidet med å restaurere myr og bedre vannforvaltningen. Allerede har regjeringen lukket mer enn 200 kilometer grøft i om lag 80 myrer. I regjeringens naturstrategi som kom rett før sommeren ligger det også inne at vi vil vurdere en lang rekke konkrete tiltak for å bidra til å nå dette målet, herunder økt innsats på restaurering og opprettelse av en ordning for restaurering av myr og annen våtmark som ligger på privat grunn utenfor verneområde. Et godt eksempel på naturrestaurering er hvordan naturen

på Dovrefjell er brakt tilbake til høyfjellsnatur etter at skytefeltet på Hjerkins ble nedlagt. Høyre mener vi bør bruke erfaringene fra Dovrefjell til å restaurere mer degenerert natur.

Svar fra Rødt: Rødt vil bidra til at det vedtas en nasjonal plan for restaurering av natur i tråd med internasjonale forpliktelser, både når det gjelder økosystemer, naturtyper og trekkveier eksempelvis for villrein. Arealbruksendringer skal kreve fastsatte mål om arealnøytralitet, der kompensierende areal skal ha samme verdi som det som blir nedbygget, særlig ved utbyggingen av hytter og infrastruktur.

Svar fra Senterpartiet: Senterpartiet mener det er viktig at vi bevarer biologisk viktige naturområder. Samtidig er Senterpartiet et forvalterpart. Det betyr at vi mener det beste vern skjer gjennom bærekraftig bruk av natur, skogen og jorda. Det er nødvendig for å kunne skape nye, grønne arbeidsplasser og kutte klimagassutslipp. Dersom vi ikke tar i bruk naturressursene når vi ikke klimamålene, og det vil ha store konsekvenser for det biologiske mangfoldet.

Vi vil derfor for eksempel satse offensivt for å ta vare på de mange rødlisteartene i kulturlandskapet, som nå trues ved at store beitearealer gror igjen på grunn av høyt press av rovdyr. Samtidig vet vi at vi klimaendringer vil kunne få store konsekvenser for det biologiske mangfoldet. Om vi ikke klarer å gjennomføre en rettferdig klimapolitikk der folket er med på laget, og som skaper nye, grønne arbeidsplasser, vil dette få enorme konsekvenser for naturen i Norge. Vi må ha en aktiv stat som spiller på lag med kloke lokalpolitikere som kjenner sine lokale forhold, slik at vi får tatt vare på viktig natur og finner nye klimaløsninger samtidig.

Svar fra SV: SV har programfestet at vi skal restaurere minst 15 % innen 2025. Dette vil vi gjøre gjennom å øke bevilningene kraftig til naturformål og restaurering. I tillegg vil vi stille større krav til utbyggere om å restaurere tilsvarende områder dersom det skal bygges ned ny urørt natur. Vi vil også sette i gang et utredningsarbeid tilsvarende Klimakur – en Naturkur – for å vite akkurat hvilke tiltak som sørger for at vi når målene våre om å verne natur.

Svar fra Venstre: Generelt innføre strengere miljøkrav i skogbruket. Systematisk restaurere naturverdiene i større naturområder som Oslofjorden – følge opp helhetlig plan for Oslofjorden. Forsterke vannforvaltningsplanene som nå utarbeides og følge disse opp. Øke innsatsen for å restaurere myr og våtmarksområder. Bruke jordbruksoppgjøret, miljømerkeordninger og en bevisst bruk av offentlige

anskaffelser for å legge om til et mer miljøvennlig landbruk. Double antallet utvalgte kulturlandskap i landbruket. Etablere nye støtteordninger for restaurering av natur; Venstre vil ha en ordning med natursats for å støtte restaureringstiltak i kommunene – etter modell av klimasats, og etablere et naturrestaureringsfond for å støtte ulike grunneiere med naturrestaureringstiltak.

2b. Hvilke naturtyper mener ditt parti er viktigst å prioritere i en restaureringssammenheng?

Svar fra AP: Vi mener vi først og fremst må sikre de naturlige karbonlagrene i jord, skog og våtmarker som myr.

Svar fra FrP: Fremskrittspartiet er opptatt av å redusere marin forsøpling. Plastforsøpling er en av verdens raskest voksende miljøkriser. Det er et naturproblem, et klimaproblem, og et folkehelseproblem som det haster å få bukt med både nasjonalt og internasjonalt. Fremskrittspartiet mener vi trenger både nasjonale tiltak og internasjonale avtaler for å løse dette problemet. Vi fremmet derfor et forslag i Stortinget denne våren for å sette fokus på dette problemet og for å komme med forslag til konkrete tiltak, som for eksempel bedre koordinering av arbeidet, insentivordning for frivillige, straff for dumping av avfall og forpliktende global avtal mot forsøpling i havet.

Svar fra KrF: Myr og våtmarksområder.

Svar fra MDG: Naturskog/gammelskog, varmekjær løvskog særlig eikeskog, myr, kystlynghei, elvedeltaer, artsrik bløtbunn, gyteområder, kaldtvannskoraller, iskant-systemet.

Svar fra Høyre: Høyre vil lytte til naturfaglige råd om hva som er viktigst å prioritere.

Svar fra SP: Viser til svaret på 2a.

Svar fra SV: Hva som skal prioriteres først må først og fremst være en faglig vurdering, men det er viktig å komme raskt i gang med restaurering av de spesielt truede naturtypene slik som slåttemark, ulike myrtyper og kystlynghei, for å nevne noen.

Svar fra Rødt: Rødlistede arter, biologisk gammel skog og naturområder som har dokumentert biologisk eller landskapsmessig ekstraverdi, har vi nevnt i vårt partiprogram. Men det er ikke partiene, men forskerne og miljøforvaltningen som må bestemme hvilke naturtyper som skal restaureres.

Svar fra Venstre: Det mest akutte er å restaurere våtmarksområder og myr, legge til rette for en langsiktig utvikling av mer naturskog, drive aktiv skjøtsel for å ivareta viktige kulturlandskap og gjenopprette gode fjordmiljøer.

3. Fragmentering (adskillelse) av artenes leveområder er en av hovedgrunnene til at artene sliter. Vil ditt parti gå inn for tiltak som bygger ned hindringer for artenes utveksling mellom ulike biotoper?

Svar fra AP: Vi mener det er viktig at vi sikrer en bærekraftig forvaltning av naturen og at det biologiske mangfoldet ivaretas. I denne sammenheng er det viktig at artenes leveområder sikres.

Svar fra KrF: Tapet av naturområder, økosystemer og arter er en trussel mot alt liv på jorden. En rik og variert natur har stor egenverdi, og dekker våre grunnleggende behov og gir verdiskaping og livskvalitet. At hensynet til naturmangfold skal tillegges stor vekt i arealplanlegging og vurdering av infrastrukturprosjekter, konsesjoner, energi- og kraftutbygging og utbygging av hyttefelt. Utbedring og utbygging av veiprosjekter bør fortrinnsvis ta utgangspunkt i eksisterende veitraséer.

Svar fra MDG: Ja, se over. Etablere korridorer, koble sammen verneområder og bl.a koble sammen villreinområder som vi bety at store fjell-økosystemer som har vært atskilt kobles sammen igjen.

Svar fra Høyre: Høyre er positive til å gjennomføre tiltak som bygger ned hindre. Som i alle andre sammenhenger er det nødvendig å gjøre en kost/nytte-vurdering av slike tiltak når de gjennomføres. I dag kan man blant annet søke om støtte til biotopforbedrende tiltak hos Miljødirektoratet. I tillegg kan det være fornuftig å gjennomføre slike tiltak i forbindelse med andre større infrastrukturinngrep som vei- og jernbanetiltak, samt andre større inngrep der en slik forbedring kan gjøres til minimal ekstra kostnad. Høyre ønsker å videreføre den linjen.

Svar fra Rødt: Ja.

Svar fra SP: Ja, det bør vi i større grad legge til rette for når vi bygger ut infrastruktur, men også der vi tidligere har gjennomført prosjekter som gjør at leveområder splittes opp.

Svar fra SV: SV er for å legge store begrensninger på muligheten for nedbygging av urørt natur, for eksempel å stanse de store motorveitbyggingene som er med på å dele opp biotoper. Vi vil hele tiden

arbeide for tiltak for å sikre at menneskelig aktivitet påvirker naturen og artene minst mulig.

Svar fra Venstre: Fram mot 2030 skal vi verne 30 prosent av Norge. Mer vern må innebære at det etableres fungerende korridorer mellom verneområder. Samtidig må det gjennomføres mange tiltak som reduserer barrierevirkningen av ulik infrastruktur som veier og jernbane.

4. Skogen har det største artsmangfoldet og huser flest rødlistearter.

4a. Hvordan vil ditt parti arbeide for oppfyllelse av Norges forpliktelse om å verne 30 % av skog og annen natur på land?

Svar fra AP: Arbeiderpartiet står bak Stortingets vedtak om å følge FNs naturpanel og Aici-målene, som lyder: «Innen 2020 er minst 17 prosent av land- og ferskvannsarealer og 10 prosent av kyst- og havområder, spesielt områder som er særlig viktig for biologisk mangfold og økosystemtjenester, bevart gjennom effektivt og hensiktsmessig forvaltede, økologisk representative og godt sammenhengende systemer av verneområder og andre effektive bevaringstiltak, og er en integrert del av landskapet».

Vi forventer at det vil komme en ny internasjonalt naturavtale på FN-møtet i Kina til høsten. Så snart en ny avtale er på plass, er det viktig at Stortinget får den til behandling og at Stortinget slutter seg til den nye avtalen med de nye oppdaterte målene som kommer.

Svar fra FrP: Fremskrittspartiet er positive til intensjonen om å ivareta naturen som vi alle er avhengig av, og vi har gjort ulike tiltak for å ta vare på og få frem vårt frodige kulturlandskap. Fremskrittspartiet er positive til frivillig vern av skog, og at bevilningene bør økes. I forbindelse med utbygginger av infrastruktur og store installasjoner kan det offentlige pålegge avbøtende tiltak for ivareta viktige naturverdier der det er nødvendig. Vi mener også at landbruket er viktig for at ikke kulturlandskapet skal gro igjen, og vil derfor legge til rette for mer utmarksbeite. Fremskrittspartiet mener at vern gjøres best gjennom bruk av naturen.

Svar fra KrF: KrF har programfestet at vi vil verne 10 prosent av skogen gjennom både frivillig vern og vern av offentlig eide skogarealer. KrF vil også sikre at et representativt utvalg av norske naturtyper tas vare på for fremtiden, gjennom nasjonalparker, naturreservater, landskapsvernområder og marine verneområder.

Svar fra MDG: Se punkter i første spørsmål 2a.

Svar fra Høyre: Vi vil fortsette arbeidet med tiltakene som allerede er gjennomført, blant annet har regjeringen satsset på restaurering av myr og annen våtmark, vernet 640 nye skogvernområder og vernet tre nye nasjonalparker – Raet, Jomfruland og Lofotodden, og utvidet Dovrefjell og Saltpjellet-Svar-tisen nasjonalparker. I tillegg har regjeringen vernet omfattende våtmarksområder i Tyrifjorden, vernet ny nye marine verneområder og lagt frem en stortingsmelding om bevaring av viktige områder for marin natur, og iverksatt vurdering av ny nasjonalparkplan.

Svar fra Rødt: Vi vil sikre at den verdifulle naturen i Norge kartlegges innen 2030, slik at vi kjenner naturmangfoldet og hvilke verdier vi forvalter og vet hvor de viktige naturressursene finnes. Innen 2025 skal det lages nasjonale verneplaner som særlig ivaretar områder som i dag ikke er godt nok vernet, blant annet kulturlandskap, skog og kystområder.

Rødt vil innføre en ny plan for nasjonalparker og andre verneområder som skal sikre et representativt vern av norsk natur. Disse områdene skal tas vare på i tråd med formålet i vernebestemmelsene.

Vi vil også sikre at INON (Inngrepsfri natur i Norge) er et viktig kriterium for hvor det ikke skal bygges ut. Vern av INON skal være et mål i seg selv i forvaltningen. Vi vil også verne minst 10 prosent av den produktive skogen innen 2025. Det skal ikke gis tilskudd til å ta ut biologisk gammel skog, og subsidiordningen til hogst i bratt terreng skal utvikles.

Svar fra SP: Senterpartiet er opptatt av bruk av natur i et evighetsperspektiv og i en forvaltertankegang. For oss er i vern i seg selv et mål.

Svar fra SV: Vi har i vårt alternative statsbudsjett gått inn for en stor økning av penger til vern av skog som har vært effektivt, men hvor det er gjort på langt nær nok. Vi vil også sørge for å få vernet mer ulik natur gjennom blant annet opprettelse av nasjonalparker som ikke bare er fjellnatur.

Svar fra Venstre: Etablere nasjonalpark i Østmarka, sette i gang en målrettet verneprosess for å sikre gjenværende naturskog, få på plass ti prosent skogvern innen 2030, lage fylkesvise planer med forslag om nye verneområder innen alle naturtyper.

4b. Vil ditt parti støtte EU-kommisjonens forslag om forbud mot flatehogst, evt. hvorfor ikke?

Svar fra AP: Arbeiderpartiet legger til grunn en bærekraftig forvaltning av skogen og at hogsten er i

tråd med gjeldende skoglov. Vi har ikke tatt stilling til om det skal innføres forbud mot flatehogst, da vi mener det vil være behov for en utredning av dette. For Arbeiderpartiet er det viktig med kunnskapsbasert forvaltning av naturen.

Svar fra FrP: Fremskrittspartiet er opptatt av å bruke skogen som binder store mengder CO₂, som er en vesentlig del av vårt klimaregnskap. Vi mener at vurderinger om forvaltning av områder bør skje i kommunene som har lokal kunnskap og glede av områdene. Fremskrittspartiet mener at ulike områder selv bør gjøre disse vurderingene og ikke en lov som omfatter alle områder uten lokale vurderinger og tilpasninger.

Svar fra KrF: Nei, ikke et forbud. Men debatten om balansen mellom flersjiktet skog, urørt skog, og flatehogst hilser vi velkommen, både på faglig og politisk nivå.

Svar fra Høyre: Høyre har ikke tatt et standpunkt ennå. Dette er fortsatt en åpen prosess hvor det er viktig at Norge kommer med innspill til EU-kommisjonens forslag. Vi har god erfaring med at det gode samarbeidet med EU vil gi gode løsninger som ivaretar norske interesser og forhold.

Svar fra MDG: Ja, MDG vil støtte den typen forslag, men fortrinnsvis konkrete forslag om mer natur- og artsmangfoldvennlige driftsformer enn flatehogst. Merk at EU-kommisjonens forslag er langt fra å være vedtatt EU-politikk.

Svar fra Rødt: Ja.

Svar fra SP: Nei, vi støtter ikke et generelt forbud mot flathogst. Vi mener skogen skal forvaltes på en bærekraftig måte.

Svar fra SV: Vi er for å endre skogbruket mot mindre flatehogst og i stedet mer plukkhogst. Det gir bedre kvalitetsvirke, høyere priser, bedre karbonbinding i jordsmonnet og mer naturmangfold. Vi har ikke fått vurdert hvorvidt et forbud er veien å gå.

Svar fra Venstre: Venstre går inn for at Norge skal følge opp EUs regelverk om skogbruk når det vedtas.

4c. Vil ditt parti sørge for at den gamle skogen underlegges ny registrering med sikte på å avdekke verneverdige områder, slik Stortinget har bedt om?

Svar fra AP: Arbeiderpartiet mener at gammelskogen er særlig verdifull for det biologiske mangfoldet

og for lagring av karbon. Derfor er det viktig at disse områdene sikres særlig, gjennom evt. frivillig vern.

Svar fra FrP: Ikke svart.

Svar fra Høyre: Høyre vil fortsatt satse på og støtte frivillig vern av skog.

Svar fra KrF: Ja, slik kunnskapsinnhenting er viktig. Men vi mener skogvernet fremdeles må bygge på frivillig vern og er ikke tilhenger av automatisk vern av gammelskog.

Svar fra MDG: Ja, og at registrering utføres av uavhengige fagbiologer.

Svar fra Rødt: Ja.

Svar fra SP: Vi mener kartlegging av natur må gjøres i et omfattende omfang på en måte som er objektiv og etterprøvbar, som altså blir et økologisk grunnkart, som blir et «er-kart», på samme måten som geologer har kartlagt berggrunnen og fått et geologisk kart, og kvartærgeologer har kartlagt løsmasseavsetninger og fått et kvartærgeologisk kart. Det må være et kart som er anerkjent hos alle brukere. Kartleggingsmetodikken må være objektiv.

Svar fra SV: Vi har vært med på å stemme for dette, og vil arbeide for at det skjer.

Svar fra Venstre: Ja, det vil vi.

5. Områdene rundt byer og tettsteder har ofte store natur- og kulturverdier, og er i tillegg de viktigste arealene for friluftsliv og rekreasjon.

5a. Vil ditt parti gå inn for at det etableres en egen bymarklov for alle bymarker?

Svar fra AP: Ja.

Svar fra FrP: Ikke svart.

Svar fra Høyre: Høyre har ingen planer om å endre lovverket på dette området. Markalovene vi har er kompromisser mellom ulike interesser, og vi tror det fornuftige fremover er å videreføre disse og håndtere kryssende interesser innenfor eksisterende lovverk. Et nytt lovarbeid på dette området vil både ta lang tid og være krevende å enes om mellom mange ulike interesser.

Svar fra KrF: Nei, vi støtter fullt ut markaloven for Oslo marka, men mener ikke det er behov for tilsvarende for mindre og mellomstore byer.

Svar fra MDG: Ja, det er et punkt i vårt program og en sak MDG prioriterer i alle relevante kommuner.

Svar fra Rødt: Ja.

Svar fra SV: Vi har både programfestet og fremmet forslag i Stortinget om å få på plass en lov for å verne bymarkene. Vi vil arbeide for å få i gang en utredning slik at dette kan gjennomføres.

Svar fra SP: Nei, vi mener øvrig lovverk og ordninger for vern ivaretar dette.

Svar fra Venstre: Ja, der det er lokalt ønske om det, men like viktig er det å bruke alle virkemidlene innenfor naturmangfoldsloven for å ta vare på mer skog. En mindre tidkrevende løsning er å ha egne markaforskrifter for flere bymarker.

5b. Vil dere gå inn for at en slik lov også omfatter næringsvirksomhet i områdene?

Svar fra AP: Ja, i forbindelse med kunnskapsinnhenting må også videre drift av disse virksomhetene hensyntas.

Svar fra FrP: Fremskrittspartiet mener vi har den beste politikken for natur og miljø, vi er opptatt å både ivareta naturen samtidig som vi ønsker å legge til rette for vanlige folk og gode rammebetingelser for utvikling av industri og næringsliv.

Svar fra Høyre: Høyre har ingen planer om å endre lovverket på dette området. Markalovene vi har er kompromisser mellom ulike interesser, og vi tror det fornuftige fremover er å videreføre disse og håndtere kryssende interesser innenfor eksisterende lovverk. Et nytt lovarbeid på dette området vil både ta lang tid og være krevende å enes om mellom mange ulike interesser.

Svar fra KrF: Se svaret over.

Svar fra MDG: Ja, MDG går inn for at Markaloven og et generelt marka-lovverk skal ha naturvern som del av formålsparagrafen og skal omfatte regulering av skogsdrift og annen næringsvirksomhet.

Svar fra Rødt: Ja.

Svar fra SP: Se svar på forrige spørsmål.

Svar fra SV: En slik lov må selvfølgelig også regulere næringsvirksomheten i områdene i tillegg til andre områder som forvaltning og friluftsliv.

Svar fra Venstre: Venstre mener det kan gjøres. Samtidig må skogbruket bli mer miljøvennlig i alle skogsområder.

5c. Vil ditt parti kunne støtte et forslag om en egen hjemmel for bynasjonalparker, som i større grad er tilpasset de spesielle forholdene som er tilstede i områder med kryssende verneinteresser?

Svar fra AP: Ja.

Svar fra FrP: Ikke svart.

Svar fra Høyre: Høyre har ingen planer om å endre lovverket på dette området. Markalovene vi har er kompromisser mellom ulike interesser, og vi tror det fornuftige fremover er å videreføre disse og håndtere kryssende interesser innenfor eksisterende lovverk. Et nytt lovarbeid på dette området vil både ta lang tid og være krevende å enes om mellom mange ulike interesser.

Svar fra Krf: Dette er noe vi kan vurdere, men som trenger ytterligere utredning.

Svar fra MDG: Ja, MDG vil kunne støtte for eksempel presiseringer tilpasset byer innenfor et nasjonalt marka-lovverk, dersom det viser seg hensiktsmessig.

Svar fra Rødt: Ja.

Svar fra SP: Det har vi ikke tatt stilling til, det viktigste er hva og hvorfor områder vernes.

Svar fra SV: Det er et interessant forslag som kan ivareta noe av problemene i befolkningstette områder, men vi har ikke vurdert dette per i dag.

Svar fra Venstre: Venstre går inn for et lovverk som gjør det mulig å etablere bynasjonalparker.

SPØRSMÅL DEL 2

DEL 2a. Hva mener dere er det mest presserende av alle utfordringene innen miljø og natur?

Svar fra AP: Stanse tap av natur.

Svar fra FrP: Ikke svart.

Svar fra Høyre: Som et konservativt parti er Høyre opptatt av at kommende generasjoner skal overta en klode som er i bedre stand enn den er nå. Da er det viktig med tiltak både nasjonalt og internasjonalt.

Globalt, mener Høyre mener det er viktig å få på plass enda sterkere internasjonale avtaler. Med et godt internasjonalt samarbeid vil vi bedre kunne klare å stanse klimaendringene og tapet av naturmangfold. Norge kan gå foran med gode eksempler, men for at det virkelig skal monne på verdensbasis må vi ha sterkere internasjonalt samarbeid.

Et nasjonalt problem er nedbygging av grønne arealer, som skog, myr og jordbruksareal, som gir utslipp av flere millioner tonn CO₂ årlig. Det er et problem at vi bygger for spredt og det fører med seg unødvendig nedbygging. Derfor ønsker Høyre å utvikle kompakte byer og tettsteder og utvikle knutepunkter. Dette for å dempe presset på areal som bygges ned. Høyre vil legge til rette for økt plante- og skogproduksjon, i tillegg til å prioritere prosjekter som gir lav naturbelastning og høy klimanytte.

Høyre mener at det ikke er rett å rangere de andre partiene. Vi mener at vi har en god, realistisk og effektiv klimapolitikk, men det er opp til velgerne å avgjøre hvilke partier de mener har best politikk. Høyre er opptatt av helheten av politikk. Vi får gjennomført den beste klima- og miljøpolitikken med de partiene vi samarbeider med i dag, og det tenker vi å fortsette med. Denne politikken har blant annet gitt som resultat fire ganger så stor nedgang i klimagassutslipp som under forrige regjering.

Svar fra Krf: Tapet av biologisk mangfold er det den kanskje mest pressende utfordringen innen miljø og natur.

Svar fra MDG: Forbruk. MDGs grunnleggende mål er å utvikle demokrati, fred og velferd med mindre og mer rettferdig fordelt forbruk av ressurser og energi. For høyt, og urettferdig fordelt forbruk er den grunnleggende driveren bak ødeleggelse av miljø, klima og natur.

Svar fra Rødt: Overgangen fra det fossile til det fornybare samfunnet, herunder et brudd med kapitalismen som økonomisk system og bevege oss inn i en mer sirkulær økonomi.

Svar fra Venstre: Klimaendringer og tap av biologisk mangfold.

Svar fra SP: Klimakrisa må løses på en måte som ikke øker de sosiale og geografiske forskjellene. Den andre store utfordringen er vår rovbruk av natur som følge av at vi lever i en verden der alt skal måles i økonomisk vekst.

Svar fra SV: Den viktigste og største utfordringene som er mest prekært er å få ned klimagassutslippene så raskt som mulig og så mye som mulig. Kli-

maendringene påvirker hele naturen, og vil ha en katastrofal effekt på det biologiske mangfoldet og på menneskers levevilkår. Det haster, men det positive er at det er mulig å få gjort noe de neste få årene. Det holder likevel ikke å bare ha mål, derfor har vi i SV har laget en egen klimarapport hvor vi viser hvordan det er mulig å kutte 70 % av våre klimagassutslipp innen 2030, tiltak for tiltak.

DEL 2b. Hva kan gjøres med den aktuelle utfordringen?

Svar fra AP: Restaurere ødelagte verdifulle naturområder og ikke bygge ned nye naturområder.

Svar fra FrP: Ikke svart.

Svar fra Høyre: Se svar under 2a.

Svar fra KrF: Arbeide for effektiv og umiddelbar handling for å stanse tapet av biologisk mangfold, både i Norge og gjennom internasjonalt samarbeid, i tråd med internasjonale mål.

Svar fra MDG: Sette nye og reduserte mål og for nasjonalt, sektorvist og individuelt forbruk av energi og ressurser, og omdanne norsk økonomi til en sirkulær økonomi som gjenbruker og resirkulerer, ikke forbruker.

Svar fra Rødt: Vi må stanse all ny leting etter olje, trekke tilbake 23., 24. og 25. konsesjonsrunde, bruke deler av oljefondet på å investere i ny, grønn industri og skape nye, grønne industriarbeidsplasser i hele landet så raskt som mulig. For å sikre både overgang til fornybart og nye arbeidsplasser er energieffektivisering og sirkulær økonomi sentralt.

Svar fra SP: Klimakrisa må løses gjennom en altomfattende endring der vi går fra det fossile til det fornybare.

Svar fra SV: Det viktigste vi må gjøre er å erstatte fossil energi med fornybar der det er mulig. For å få til det må vi lage en samlet plan for å få ned alle utslippene i samfunnet. Vi må få ned forbruket av energi generelt, og vi må vri oss vekk fra å være helt avhengig av oljebransjen og i stedet skape grønne næringer. Vi må begynne å styre etter forpliktende klimabudsjetter slik at vi både vet hva som må gjøres og hvordan vi får det til som også tar hensyn til naturen.

Vi i SV har derfor laget en plan for et grønt retferdig skifte om hvordan hele samfunnet kan og må endres. Det krever at vi har en sirkulær tankegang for bruk av alle ressurser, vi må ha satsinger på sto-

re nye store næringer samtidig som vi avslutter olje, og vi må samtidig ta vare på naturen. Det er ikke enkelt, men vi vet at det er mulig.

Svar fra Venstre: Slutte med all bruk av fossile energikilder og ta vare på og restaurere mer natur. Verden må utvikle en global markedsøkonomi innenfor naturens tåleevne. Forsterke og følge opp forpliktelsene i Parisavtalen og forhandle fram og følge opp en ambisiøs avtale under Konvensjonen for biologisk mangfold nå i høst. Vi må samarbeide tett med EU om implementeringen av deres strategi Fit for 55 i Norge, og slutte å lete etter mer olje og gass.

DEL 2c. Hva er det største hindret for at vi får gjort noe effektivt med det?

Svar fra AP: Manglende forståelse for naturens verdi for oss mennesker og det biologiske mangfoldet, som er tett bundet sammen med klimakrisen. Vi må øke forståelsen, øke midlene til restaurering og sikre flere områder mot nedbygging.

Svar fra FrP: Ikke svart.

Svar fra Høyre: Se svar under 2a.

Svar fra KrF: Et viktig hinder er at tapet av biologisk mangfold ofte kommer i skyggen av klimaendringene, samtidig som at tap av biologisk mangfold er en konsekvens av klimaendringene. Det er avgjørende at vi klarer å løse klimaendringene og stoppet tapet av biologisk mangfold samtidig.

Svar fra MDG: For lite politisk vilje til å sette mål for redusert og sirkulært forbruk, rammer for og krav til marked og produkter. Næringslivet kan komme langt i å tilpasse seg dette når politikken kommer, og MDG vil være en pådriver for slik politikk på Stortinget.

Svar fra Rødt: Kapitalismen, kapitalinteressene og politikere som ikke tør å sette miljø foran profit.

Svar fra SP: Det største hindret for å løse krisa er om befolkningen ikke deltar i endringene. Derfor må tiltakene være innrettet slik at vi ikke øker forskjellene.

Svar fra SV: Det største hinderet er at klimaendringer og å ta vare på natur er noe de fleste er enige om på papiret, men at når det kommer til stykket er det ikke mange nok som vil gjennomføre de nødvendige politiske grepene. Det er for eksempel en direkte motsetning mellom å bygge massivt med motorveier, som mange av partiene på Stortinget gjør, og samtidig hindre nedbygging av natur og få lavere klimagassutslipp. Vi kan ikke fortsette å lete etter olje samtidig som vi skal nå klimamålene,

og vi må ha ny fornybar energi og vi skal fjerne all fossil energi vi forbruker i dag. Vi må prioritere, og vi må ha organisasjoner og politikere som tør å si det og stemme for de nødvendige forslagene for å nå klimamålene.

Svar fra Venstre: Manglende vilje til å gjøre grunnleggende endringer i mange av de viktigste landene i verden. I Norge er det største hinderet Senterpartiet, Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Høyre som går imot viktig klima- og miljøpolitikk på en rekke områder.

DEL 2d. Hvilke andre partier mener dere har gode og troverdige forslag til hva man kan gjøre?

Svar fra AP: Arbeiderpartiet går til valg på en rød-grønn regjering med SP og SV som vil arbeide for en bærekraftig miljø- og naturpolitikk. Vi vil ta langt mer offensive grep for natur og klima enn sittende regjering gjør. Vi ønsker ikke å vurdere andre partiers politikk.

Svar fra FrP: Ikke svart.

Svar fra Høyre: Se svar under 2a.

Svar fra KrF: Det er ulike partier som har forskjellige forslag og flere av disse kan være gode. Likevel er en helhetlig politikk på området langt viktigere enn enkeltsaker hvis man skal løse et så omfattende problem.

Svar fra MDG: MDG, til dels SV. V og R har retorikken men ikke praksis.

Svar fra Rødt: Rødt er villige til å samarbeide med de partiene som kompromissløst setter klima og miljø foran kortsiktig profitt.

Svar fra SP: Ikke svart. (De andre spørsmålene ser jeg ingen grunn til å svare på. Vi svarer for vår politikk, så får de andre svare for sin.)

Svar fra SV: Det er mange partier som SV jobber godt sammen med på Stortinget og lokalt om ulike forslag for en offensiv og god miljøpolitikk slik som Mdg, Rødt og Venstre, men også Arbeiderpartiet. Dessverre så holder det ikke med god politikk i enkeltsaker, men om å ha en realistisk plan for å få ned klimautslippene og ta vare på naturen, prioritere det og faktisk få gjennomslag. Da kan man ikke lage en allianse med for eksempel Fremskrittspartiet, eller fortsatt satse på olje som en stor næring.

Svar fra Venstre: SV, MDG og KrF.

DEL 2e. Hvem mener dere at dere kan samarbeide best med om miljø og natursaker?

Svar fra AP: Viser til svaret på 2d.

Svar fra FrP: Ikke svart.

Svar fra Høyre: Se svar under 2a.

Svar fra KrF: For KrF er det viktige å skape en god politikk for miljø og natursaker og kan samarbeide med forskjellige partier for å trekke politikken i riktig retning.

Vi er en del av en offensiv regjering både på klima og natur-området og mener regjeringen har fått på plass mye. Vi kunne ikke vært del av et samarbeid som ikke var offensive på dette.

Svar fra MDG: Denne perioden: SV, Ap. På sikt V, H, Sp hvis de stiller opp på langt mer ambisiøs miljø/natur/klimapolitikk.

Svar fra Rødt: Rødt er det tydeligste partiet på at klima- og miljøpolitikken skal være rettferdig og sørge for å kutte nok, og vi vil samarbeide med alle som er enige i dette.

Svar fra SP: Ikke svart.

Svar fra SV: Det er mange partier som SV jobber godt sammen med på Stortinget og lokalt om ulike forslag for en offensiv og god miljøpolitikk slik som Mdg, Rødt og Venstre, men også Arbeiderpartiet. Dessverre så holder det ikke med god politikk i enkeltsaker, men om å ha en realistisk plan for å få ned klimautslippene og ta vare på naturen, prioritere det og faktisk få gjennomslag. Da kan man ikke lage en allianse med for eksempel Fremskrittspartiet, eller fortsatt satse på olje som en stor næring.

Svar fra Venstre: Høyre, KrF, SV og MDG.

DEL 2f. Ranger hvem dere mener er de partiene med best miljø- og naturpolitikk (Det holder med de fem øverste plassene i rangert rekkefølge).

Svar fra AP: Viser til svaret på 2d.

Svar fra FrP: Ikke svart.

Svar fra Høyre: Se svar under 2a.

Svar fra KrF: Det er ikke vår jobb å rangere andre par-

tier og mener det er noe enkeltpersoner og organisasjoner skal få gjøre seg opp en formening om.

Svar fra MDG: 1. MDG. 2. SV. 3? 4. V. 5: R. 6: Krf. 7: Ap. 8: H. 10: Sp & Frp.

Svar fra Rødt: Vi er mest opptatt av egen politikk, og pleier ikke rangere andre, men ser at NNV har laget en undersøkelse der vi i Rødt, sammen med SV og MDG kommer ut på topp.

Svar fra SV: Det er ikke vår jobb å rangere andre partiers politikk, det har blant annet Naturvernforbundet gjort, hvor vi kom ut på topp tett fulgt av Mdg

og Rødt. Vi mener at vår politikk er den beste for å ta vare på miljøet, og samtidig få ned de økonomiske forskjellene. Det er vanskelig å få folk med på store endringer i samfunnet, uten at vi samtidig har en trygghet for jobber og for folks fremtid. Derfor mener vi at klimakrisen best løses av et samfunn der det er små forskjeller, og derfor er vi både et parti som prioriterer miljø og natur og på å få ned de økonomiske ulikhetene i samfunnet.

Svar fra SP: Ikke svart.

Svar fra Venstre: 1. Venstre. 2. SV. 3. MDG. 4. Krf. 5. Høyre.

Disse partiene/personene har svart:

AP v/ Åsmund Aukrust
Foto: Stortinget

Åsmund Aukrust

KrF: v/ Tore Storehaug
Foto: Stortinget

Tore Storehaug

Høyre: Lene Westgaard-Halle
Foto: Stortinget

Lene Westgaard-Halle

FrP v/ Gisle Meininger Saudeland
Foto: Stortinget

Gisle Meininger Saudeland

MDG v/Rasmus Hansson
Foto: Pressebilde

Rasmus Hansson

Rødt v/Mailiss Solheim-Åkerblom
Foto: Ihne Pedersen

Mailiss Solheim-Åkerblom

Senterpartiet v/Ole André Myhrvold
Storingsrepresentant (Østfold)
Medlem i Energi- og miljøkomiteen
Foto: Stortinget

Ole André Myhrvold

SV v/Kari Elisabeth Kaski
Storingsrepresentant og 1. kandidat i Oslo. Medlem av finanskomiteen.
Foto: Stortinget

Kari Elisabeth Kaski

Venstre v/Ola Elvestuen
Storingsrepresentant Oslo. Andrekandidat for Oslo Venstre i Stortingsvalget 2021. Foto: Mona Lindseth

Ola Elvestuen

Vurdering av DEL 1 av NOAs valgundersøkelse

Betydelige skiller mellom partiene

Den første delen av spørsmålene våre har gått på naturforvaltningen; vern, restaurering, skogforvaltning, bymarker. Inntrykket etter å ha lest svarene er at det er et meget stort spenn mellom partiene i forhold til hvor bevisste de er i sine problemstillinger og hvor konkrete de er i sine løsninger. Mangel på egen politikk som møter våre utfordringer medfører mange «bla-bla-svar» som ikke er egnet til å veilede velgerne.

I en særklasse mest konkret og opptatt av problematikken er MDG, som er offensive, med en rekke helt konkrete forslag og krav som viser at de har sammenheng i sin politikk på feltet og har god kunnskap om utfordringer og mulige løsninger.

Rødt svarer generelt meget positivt på NOAs spørsmål. Partiet har ikke så mange selvstendige forslag som MDG, men forsvarer klart en annen plass i en vurdering av hvilke partier som imøtekommer NOAs arbeid best. Sammen med SV og Venstre, som kommer på de neste plassene er de åpne for å arbeide videre på faglig grunnlag for å skape gode løsninger.

SV og V er mindre konkrete og mer unnnvikende i noen av spørsmålene. Men alle disse fire partiene kommer i en gruppe for seg, og må absolutt regnes som grønne partier.

Arbeiderpartiet skuffer ved manglende engasjement og eierskap til naturvernsaker. Partiet som tidligere gikk i front for å få etablert en god naturforvaltning, er dessverre bare en blek skygge av fordums kraft på feltet. Som i andre tema, ser det ut som de sliter med å finne sin plass mellom ytterpunktene, i vårt tilfelle mellom vekst og vern.

Bortsett fra på spørsmålene om bymarkforvaltning vitner svarene mest av alt om at naturvern ikke er sentralt for partiet.

Senterpartiet og Fremskrittspartiet er mer tydelige – men på at de ønsker en annen kurs enn det som er Naturvernforbundets. De vil ikke støtte opp om nødvendige endringer i naturvernpolitikken, og er mer opptatt av å ta naturen og ressursene i bruk for å opprettholde velstand og bevare klima. Imidlertid er begge partiene opptatt av å opprettholde kulturlandskapet.

Høyre har ikke besvart NOAs spørsmål, og må derfor dømmes etter sine handlinger. Høyre var raskt ute etter å ha kommet i posisjon med å rasere naturforvaltningen, slik den var bygd opp tidligere. Nasjonalt ansvar for nasjonale interesser er tonet ned og ansvaret i stor grad overlatt til kommunene. Arealforvaltningen, som er så viktig for bevaring av naturmangfoldet er flyttet ut av Miljødepartementet. Pålegg til Fylkesmennene og direktoratene om ikke å benytte innsigelsesretten har lagt mange av Naturvernforbundets klager døde. Medvirkning i areal- og natursaker oppleves ikke som reell som følge av endringene i forvaltningen.

KrF besvarte våre spørsmål etter fristen og etter at redaksjonen var avsluttet. I mangel på svar ble de rangert nederst, sammen med Høyre. Vi må derfor overlate til den enkelte leser å vurdere innholdet. Sett med våre briller har ikke KrF ligget i selen for natur- og miljøvern, og deres innsats i samferdselspolitikken avviker ikke stort fra de andre vekstpartiene.

Her er vår oppsummering av undersøkelsens DEL 1

Grevlingen har lest gjennom svarene og gjort et forsøk på rangering innen hvert enkelt spørsmål. Det har vært ganske vanskelig, da mange ikke svarer på spørsmålene og flere av problemstillingene er preget av tåkeprat og manglende politikk på den aktuelle saken. Vi har derfor forsøksvis satt opp en «seierspall» for hvert spørsmål, hvor vi i APs ånd lar alle få komme med, men fordelt på de tre plassene ut fra hva de svarer. Til slutt har jeg summert opp plasseringene, slik at de med lavest skår sammenlagt er vinneren. Manglende svar gir bronseplass. Dette er ikke matematikk, så den interesserte leser, må selv gjøre opp sin mening ut fra svarene i sin helhet

Spørsmål 1

1. plass: MDG+SV
2. plass: AP+Rødt+V
3. plass: FrP+H+KrF+SP

Spørsmål 2a

1. plass: MDG
2. plass: AP+Rødt+SV+V
3. plass: FrP+H+KrF+SP

Spørsmål 2b

1. plass: MDG+Rødt
2. plass: AP+SV+V
3. plass: FrP+H+KrF+SP

Spørsmål 3

1. plass: MDG+Rødt+Venstre
2. plass: SP+SV
3. plass: AP+FrP+H+KrF

Spørsmål 4a

1. plass: MDG+Rødt
2. plass: Sv+V
3. plass: AP+FrP+H+KrF

Spørsmål 4b

1. plass: MDG+Rødt+SV
2. plass: AP+V
3. plass: FrP+H+KrF+SP

Spørsmål 4c

1. plass: MDG+Rødt+SV+V
2. plass: AP+SP
3. plass: FrP+H+KrF

Spørsmål 5a

1. plass: AP+MDG+Rødt+SV
2. plass: V
3. plass: FrP+H+KrF+SP

Spørsmål 5b

1. plass: MDG+Rødt+SV+V
2. plass: -
3. plass: AP+FrP+H+KrF+SP

Spørsmål 5c

1. plass: AP+MDG+Rødt+V
2. plass: SV
3. plass: FrP+H+KrF+SP

Sum MDG: 10 1. plass

Sum Rødt: 12 2. plass

Sum SV: 14 3. plass

Sum V: 16

Sum AP: 18

Sum FrP: 29

Sum H: 30

Sum KrF: 30

(H og KrF svarte for seint til å bli vurdert.)

Ved Håkon Eide Gundersen og Lars Egil S. Heidem

Oppsummering av DEL 2 av NOAs valgundersøkelse

Hva er viktigst?

Svarene på del 2 av NOAs valgundersøkelse er gjengitt i sin helhet lenger frem i bladet, og er her forkortet for enklere å kunne sammenlikne partiene.

Hva mener dere er det mest presserende av alle utfordringene innen miljø og natur?

Tap av natur (AP)

Tap av biologisk mangfold (KrF)

Høyt forbruk (MDG)

Overgang fra fossilt til fornybart samfunn (Rødt)

Klimaendringer og tap av biologisk mangfold (Venstre)

Rovbruk av natur som følge av at vi lever i en verden

der alt skal måles i økonomisk vekst (SP)

Klimagassutslippene (SV)

Hva er de største hindrene for å få gjort noe med problemene

Manglende forståelse for naturens verdi for oss mennesker og det biologiske mangfoldet, som er tett bundet sammen med klimakrisen (AP)

For lite politisk vilje til å sette mål for redusert og sirkulært forbruk, rammer for og krav til marked og produkter (MDG)

Det største hindret for å løse krisa er om befolkning

gen ikke deltar i endringene. (SP)

Når det kommer til stykket er det ikke mange nok som vil gjennomføre de nødvendige politiske grepene (SV)

Kapitalismen, kapitalinteressene og politikere som ikke tør å sette miljø foran profitt. (Rødt)

Manglende vilje til å gjøre grunnleggende endringer i mange av de viktigste landene i verden. I Norge er det største hinderet Senterpartiet, Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Høyre som går imot viktig klima- og miljøpolitikk på en rekke områder. (Venstre)

Ranger hvem dere mener er de partiene med best miljø- og naturpolitikk

1. SV

2. MDG

3. Rødt

4. Venstre

5. KrF

Sv og Rødt svarer at de ikke vil rangere de andre partienes miljøpolitikk, men henviser begge til Naturvernforbundets partiguide. Denne rangeringen er da tatt med som «poenggivende»

Hvem mener dere at dere kan samarbeide best med om miljø og natursaker?

Her er det bare tre partier som svarer (Venstre, SV og MDG). Rødt svarer de er villig til å samarbeide med alle som er enige med dem selv.

Venstre vil samarbeide med MDG og SV (samt Høyre og Krf)

MDG vil samarbeide med SV og AP

SV vil samarbeide med MDG, Rødt, Venstre og AP

Dvs at: MDG, SV og AP får to stemmer. Rødt, Venstre, Høyre og KRF får en stemme hver.

Hvilke andre partier mener dere har gode og troverdige forslag til hva man kan gjøre?

Her er det fire partier som svarer (AP, MDG, SV og Venstre). Det vil si at man maks kan få tre stemmer, etter som da har alle de andre trukket frem det partiet.

3 av 4 trekker frem SV

2 av fire trekker frem MDG

1 av 4 trekker frem Venstre, Krf og SP

Kommentarer

Det er de tre tradisjonelt grønne partiene (MDG, SV og Venstre), og i tillegg Rødt som fremstår som de mest miljøengasjerte partiene. Det er stort sett disse partiene som svarer på spørsmålene (selv om AP og SP og svarer på noen). Samtidig er det de som blir trukket frem av andre partier som gode på miljø.

Så besvarelsen av flere av disse spørsmålene blir grovt sett hvordan de ulike «miljø» partiene vurderer hverandre. Dette kan være en fordel, da spørsmålene ikke kan beskyldes for å være knyttet opp mot enkeltsaker. På den måten kan ikke et parti si at de på mange andre områder er et godt miljøparti, (når stort sett ingen andre partier synes det....)

Og det er tydelig at det er ingen alternativer til de tradisjonelle tre (og nå fire...) partiene: Venstre, SV, MDG og Rødt, hvis man skal stemme på noen som tar miljø på alvor.

Det virker som om det er en del politiske baktanker rundt disse svarene.

MDG rangerer klimapolitikken til Rødt og KRF foran AP (henholdsvis 5. og 6, og så AP på 7.) Men de anser bare SV og AP som partier de kan samarbeide med denne perioden.

Ap svarer at de «går til valg på en rødgrønn regjering med SP og SV som vil arbeide for en bærekraftig miljø- og naturpolitikk. Vi vil ta langt mer offensive grep for natur og klima enn sittende regjering gjør. Vi ønsker ikke å vurdere andre partiers politikk.»

Og Venstre svarer at de kan samarbeide godt med Høyre. Men som store hindre for at man får gjort noe med klima- og miljøutfordringene svarer de: « I Norge er det største hinderet Senterpartiet, Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Høyre som går imot viktig klima- og miljøpolitikk på en rekke områder.»

DIKT

Av Sigmund Hågvar

GRIP RATTET

Økosorg
er sorgen over en ødelagt planet.

Jeg bor på den
og det angår meg.

Fremtidsangst
er frykten for en farlig framtid.

Jeg er bestefar
og det angår meg.

Håpet
er å gripe etter rattet
som holder altfor stø kurs.

EU foreslår forbud mot flathogst

Hva er alternativene?

EU-kommisjonen slapp i sommer en real brannbombe i skogbrukskretser. Som et virkemiddel i klimakampen foreslår de å forby flathogst. Forslaget er basert på forskning om skog og klima, om karbonlagring i økosystemene og om effektene av flathogst og de etterfølgende granplantasjene.

Karbonlageret i skogen vokser når trærne vokser – selvsagt. Unge trær vokser fortest og binder i en periode veldig mye karbon. Men det er ikke det som er viktigst. Det som avgjør skogens bidrag i klimakampen er hvor mye karbon som til enhver tid er lagret i økosystemet skog. Mer i økosystemene – mindre i atmosfæren. Det meste av dette lageret befinner seg ikke i trærne, men i skogsjorda, der mykorrhizasopp bidrar til en langsiktig lagring – og til å stå imot nedbrytersoppene.

Mykorrhizaen lever i symbiose med trærne og andre vekster i skogen. De får sukker fra trærnes fotosyntese, og bidrar tilbake med næringsstoffer fra grunnen. Snauhogst kutter trærnes sukkerleveranse, noe som setter nyttesoppene sterkt tilbake. Råteesoppene får overtaket og det starter en sterk nedbryting av organisk materiale.

Vern av skog bidrar til å unngå denne effekten. Selv etter at det skulle bli en balanse mellom avgang og tilvekst av trær, fortsette karbonlageret å vokse i jordsmonnet. Vernet gammelskog er et sikkert, stabilt og sakte voksende karbonlager.

Å utsette hogstene ved å la skogen få bli eldre før hogst bidrar til å utsette utslipp av CO₂. Av tiltak myndighetene kan gjennomføre umiddelbart er pålegg om forlenget omløpstid det mest effektive. Det bør selvsagt kompenseres, slik at skogeierne holdes skadesløse.

Men det aller viktigste virkemiddelet er nettopp EU-kommisjonens forslag: Å kutte ut flathogstene. Ikke over alt og på en gang – det er ikke mulig,

men en radikal overgang til plukkhogst og et kontinuerlig skogbilde alle steder hvor skogen kan tåle det. Selvsagt i den varierte gammelskogen, men også i all yngre skog, som ennå er i stand til å stabilisere seg etter et inngrep, og i skog på svak og middels god mark.

Plukkhogst gjør at vi fortsatt har et «produksjonsapparat» i form av trær som kan videreføre karbonbindingen etter hogsten. Sukkerproduksjonen til mykorrhizaen fortsetter, og vi unngår de store utslippene fra hogstflatene og ventetiden før karbonlageret tar seg opp på gamle høyder. Den kjente svenske skogforskeren Anders Lindroth anslår at den økte karbon-bindingen ved en overgang til plukkhogst i all svensk skog i størrelsesorden vil kunne tilsvare de samlede svenske utslippene. Dette vil også bidra til å stabilisere og øke karbonlagrene.

Rasjonell, systematisk plukkhogst gir mange fordeler i tillegg til klimagavinsten:

- Det er mer lønnsomt for skogeierne
- Virkeskvaliteten blir langt bedre, til glede for industrien og byggenæringen
- Vi får mer motstandsdyktige skoger mot klimaendringene
- Det er bedre for arter som trenger jevne temperatur- og fuktighetsforhold
- Skogen blir mer variert og får mer undervegetasjon

EU-kommisjonens forslag er radikalt, og vekker stridslust i den reaksjonære delen av skognæringen. Næringens lobbyapparat arbeider på høygir for å unngå at forslaget vedtas. Men selv om det skulle forkastes nå, viser forslaget en helt klar trend blant forskere og ansvarlig forvaltning: mer fokus på naturbevaring og klimastabilisering og mindre på naturødeleggende næringsvirksomhet. Og den trenden vil fortsette. Det er et spørsmål om tid før hogstflateentusiastene må bite i gresset.

Om å tenke stort i naturvernet

Sitat: «Men hvordan vil vi at fedrelandet skal se ut? Intakt natur er for lengst en knapp ressurs. Ekte villmarker er blitt en sjeldenhet, og våre landskapsverdier er akutt truet av vindindustri. Er landskapsmaleriene i Nasjonalgalleriet mere verdt å ta vare på enn originalene der ute? Hvor er forståelsen for at landet ikke bare har en kulturarv, men også en forpliktende naturarv?»

Når det er lite ordentlig natur igjen, må vi tenke stort. Når restene er fragmentert, må vi tenke sammenbinding. Når sjansene er der, må vi prøve å gjenskape store, fungerende økosystemer. Vi må reversere den prosessen som har hakket opp gamle Norge og sendt så mange arter og naturtyper over på rødlistene. Vi må tenke like dristig som de dyktige ingeniørene som overvann naturhindringene og bygget jernbaner, veisystemer og kanaler på «umulige» steder. Nå bør dristigheten gå motsatt vei, ved å gi prioritet til den naturen som ble beseiret. Men det er vanskelig, og ikke alltid mulig. Mange inngrep er irreversible i sin karakter. Da må vi ta nye briller på: Hvor er det ennå muligheter for å gjenskape noe som kan fungere økologisk? Hvor kan vi «bygge» sammenhengende naturområder slik at flest mulig arter blir med oss inn i fremtiden? Og slik at økosystemtjenester fungerer og opprettholdes?

Fragmentering av natur er for lengst et globalt problem. Perioden 2021-2030 er av FN erklært som klodens tiår for restaurering av natur. Faglig sett er man på trygg grunn. Forskningsfelt som restaureringsbiologi og bevaringsbiologi gir klare råd om verneområders behov for størrelse og om artenes krav til spredningskorridorer.

Norges største tilbakeføringsprosjekt er Hjerkinnskytefelt på Dovre. Her har fotsoldater, stridsvogner og fly øvet på krig i over 80 år. I en gigantisk ryddesjau er 550 tonn metall plukket opp, inkludert 19 000 blindgjengere. Veier og andre inngrep er «fjernet» og terrenget gjort så naturlig som mulig. Hele 47 000 vierplanter er satt ut. Den arealkrevende villreinen og den rødlistede rypa har allerede flyttet inn. Dette prestisjeprosjektet har kulminert

med at skytefeltet (som jeg for øvrig selv har vært med på å ødelegge med stridsvognkanon og granater) nå er «tilbakeført» og faktisk innlemmet i Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark.

Apropos nasjonalparker. La oss ta for oss Hardangervidda, vår største nasjonalpark. Her lever vår mest arealkrevende art, som vi har et internasjonalt ansvar for: villreinen. Hardangervidda er Nord-Europas største høyfjellsslette, og en sørlig utløper av arktisk preget natur. Foruten villreinen har vi fjellvåk og kongeørn, naturlig forekommende fjellrev og snøugle (inntil nylig), foruten de klassiske fjellartene som fjellrype, fjellerke, boltit og andre (bl.a. visse alpine/arktiske insekter), og selvsagt en arktisk/alpin flora med for eksempel issoleie. En svær isbre ligger på plataet og preger både klima, dyre- og planteliv. Men er dagens Hardangervidda nasjonalpark et fungerende økosystem? Nei, de store predatorer er fjernet. Reinen er i dag plaget av omfattende fotråte, og den farlige skrantesyken (CWD) er dessverre påvist hos et dyr. Fotråten vet vi er en tetthetsavhengig sykdom som kan slå til når dyrene er mange. Kanskje trengs en predator som tar ut svake og syke individer? En dristig tanke er å la jerven, fjellets og snøfonnens gamle beboer, gjenkolonisere vidda, på samme måte som man nå på kunstig vis prøver å gjeninnføre fjellreven. Men tusener av sau, som ikke hører til i det opprinnelige økosystemet, beiter på plataet. Kanskje er deres beitetrykk i konkurranse med reinens behov? Og sau er jo ikke forenlig med jerv. Et restaureringsgrep kunne være å fjerne all sau, binde sammen Hardangervidda og Hallingskarvet nasjonalparker, samt utvide vernearealet så langt som mulig til alle sider. Selvsagt vil dette skape

protester. Men store grep må til hvis stor natur skal tilbakeføres. Kanskje man kunne støtte sauebøndene med en skikkelig kompensasjon, og prøve å finne sommerbeiter på andre arealer?

Når formålet er veiutbygging, tas ofte drastiske grep, både praktisk og økonomisk. For eksempel rives nå en mengde boliger mellom Oslo og Fornebu for å øke antall filer og biler inn mot hovedstaden. I en sen kveldstid kan Stortinget glatt bevilge titalls milliarder til nye veisystemer. Slik at vi kan vinne et kvarters kjøretid her og der. Men hvordan vil vi at fedrelandet skal se ut? Intakt natur er for lengst en knapp ressurs. Ekte villmarker er blitt en sjeldenhet, og våre landskapsverdier er akutt truet av vindindustri. Er landskapsmaleriene i Nasjonalgalleriet mere verdt å ta vare på enn originalene der ute? Hvor er forståelsen for at landet ikke bare har en kulturarv, men også en forpliktende naturarv?

Restaurering av myrer og andre våtmarker er en klassiker i retningsaksjoner for natur. Slik natur har viktige funksjoner innen vannrensing, flomdemping, karbonlagring og som levested for mange spesialiserte plante- og dyrearter. Delvis tørrlagte myrer kan tilbakeføres ved å tette dreneringsgrøfter. Naturlige våtmarker kan tilføres mer vann og skjermes mot forurensninger.

I skogvernet må vi forsøke å «bygge» store, sammenhengende verneområder. En langsiktig tenkning tilsier at man utvider eksisterende store verneområder, leter aktivt etter nye store kandidat-områder, og ikke minst vurderer nærliggende gammelskogsrester under ett og slår en stor vernesirkel omkring dem. Selv ung skog blir gammel bare tiden får virke. I et langsiktig perspektiv vil nok mange av våre små verneområder i skog gå tapt på grunn av «naturlige katastrofer» som skogbrann, stormfelling, insektangrep eller vedvarende tørke. Bare store verneområder kan fungere som en langsiktig «bank» for mange arters overlevelse. Vi kan her gjenta den klassiske argumentasjonen for store verneområder: De har flere arter, større bestander av hver art, er «overskuddsområder» som produserer individer til

omgivende landskap, leverer økosystemtjenester som rent vann, forskning og undervisning, gir rike naturopplevelser og bygger folkehelse – samt tåler langsiktig slitasje fra både naturens og menneskenes side.

EU tar av og til store grep i sin politikk. Nå foreligger forslag om å sikre Europas rester av gammel skog, og å gå over fra miljøfiendtlig (både klimamessig og biomangfoldmessig) flatehogst til plukkhogst-former. Selvsagt protesterer mange lands tradisjonelle skogbruk, også i Sverige og Norge. Men EU sitt utspill er godt mottatt i mange leire, og ligger til modning hos andre. NOA sitt forslag om plukkhogst/utvalgshogst og sammenbinding av gammelskogsrester i Nordmarka, samt etablering av en «gammelskogs-korridor» fra Oppkuven til Oslo, er et konkret eksempel på praktisering av moderne kunnskap og tankegang.

Verdenshistorien inneholder mange typer konflikter og kriger. «Krigen» i vår tid er at vi angriper, parterer og forbraker den naturen vi selv er avhengige av. Den krigen vinner vi ikke. Med naturen må vi slutte fred. Det krever en ny tenkemåte. Det krever at vi for første gang tenker stort om vårt forhold til, og vår behandling av naturen. Også i Norge.

Verdifullt myrlandskap i Nordmarka. Foto: Ingunn Lund-Vang.

ILDSJELENE VISER VEI

Mitt møte med de som har hjerte for Marka.

Midt i Marka, alene med en ildsjel med hjerte for Marka, kom de gode samtaler. På Finnerudseter, i Spålen - Katnosa naturreservat, er Gjermund Andersen på hjemmebane, reflektert og klar i talen. Her kom ideen min til en ny type bok om Marka i 2010: Å la ildsjeler med lokal kunnskap og tilhørighet fortelle sine historier om Marka de brenner for, ja har et eieforhold til.

Ruta mellom DNTs hytter i Oslomarka ble grundig gått opp, nettverk med ildsjeler ble knytta og jakten på de gode veiviserne til hver enkelt etappe starta opp. Folk som har erfaring med prosessene bak tilrettelegging og vern ble prioritert. Flere naturvernere med god kjennskap til begge deler ble invitert med inn i prosjektet. Få sa nei og jeg starta opp med et stjernelag på tur i 2019. Hele 48 ildsjeler ble med på de 35 etappene og flere hyttedugnader ble avtalt. Metoden var å møte godt forberedt, med avtalte samtaletema, men med åpne spørsmål og god tid. Hver etappe gikk over mange timer og bar mer preg av samtale enn intervju. Med notatblokk i hånda og kamera rundt nakken samla jeg personlige historier, sitater og øyeblikk fra 50 døgn i felt.

Ikke bare kunnskap og erfaringer, men også verdier, holdninger og engasjement ble redigert sammen året etter. Nye tider og nye problemstillinger ble knytta sammen med historiske linjer. En rekke faktabokser ble lagt til for å utdype tema og oppdatere litteraturen om Marka, ikke minst gjelder dette nye verneområder i Marka.

Mange ildsjeler og tema i boka er knytta til naturvern: Helga Gunnarsdóttir, leder i Østmarkas Venner (ØV), og Sig-

mund Hågvar, som er styremedlem både der og i Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA), forteller om tanken bak en nasjonalpark i Østmarka. Den tidligere professoren i natur og miljøvern Sigmund vektlegger betydningen av et større verneområde i lavlandet Østafjells og rikdommen i det varierte terrenget i Østmarka. Helga poengterer at en liten gjeng lokale ildsjeler i ØV har løfta nasjonalparken opp på riksplan. Tidligere styreleder Johan Ellingsen fra samme forening viser vei i skjøtsel av kulturlandskapet og inn i det lite tilrettelagte Østmarka naturreservat.

“Skogvokteren” Håvard Pederen fra Lillomarkas Venner forteller om hva som truer nærskogene i Groruddalen. Forskeren Egil Bendiksen gir et unikt innblikk i verneprosessene i Lillomarka, og Ståle Pinslie kan mye om de gamle ferdselsveiene. Begge venneforeningene er NOAs nære allierte i alle disse temaene. Samarbeidet mellom NOA og Oslo kommune om skogsdriften vies også stor plass.

Opp i Maridalsalpene er Anne Sverdrup-Thygeson med sammen med Gjermund. Vi får utsikt og ikke minst innsikt i ulike vinkler og definisjoner av skog, skogbruk og vern. Professor i bevaringsbiologi og forfatter Sverdrup-Thygeson vektlegger betydningen av død ved i alle stadier for et trua mangfold og samspill mellom insekter og sopp.

Artsjakten fortsetter ved Skotjernfjellet. Biologen Bård Bredesen var en av pionerene i Siste Sjanse på 1990-tallet og kjenner kampen for Skotjernfjellet. Siri Tollefsen jobber i NOA med prosjekter som “Redd gammelskogen”, restaurering av skog og korridorer for spredning av trua arter. Sammen oppsøker vi den ur-

“Gjennom Oslomarka med ildsjeler. Fra hytte til hytte.” Håkon Breivik Myhr, Dreyers forlag Oslo 2021. ISBN 978-82-8265-573-6 Innbundet, rikt illustrert, hele 429 sider, kr 399.

På nettsida www.hakon-breivikmyhr.no kan du lese mer og bestille boka, som også er å få kjøpt i bokhandler. Foto til forsiden av boka: Håkon Breivik Myhr.

En samling ildsjeler på Frønsvollan (fra v.) Nikolai Norman, Gjermund Andersen og Bjørn A. Faafeng. Foto: Håkon Breivik Myhr.

skogsnære gammelskogen, som nå er en del av et større nettverk av naturreservater på Romeriksåsene.

NOAs mangeårige leder Gjermund Andersen tar oss med inn i kampen for Spålen - Katnosa naturreservat, eventyrskogen og Nordmarka - Krokskogen landskapsvernområde. Leder av markagrupper i NOA, Bjørn A. Faafeng, kjenner bedre enn noen prosessen bak kriteriene for eventyrskogen. Ringreven med erfaring fra (snm) for 50 år sida, vet også betydningen av de gamle gårdsveiene og engasjementet til tidligere styreleder i NOA Jens Gram.

Lars Wilhelmsen har roller i NOA, DNT og Oslo og Omland Friluftsråd (OOF). Han tar oss med over Kikuttoppen sammen med leder i OOF Hans Petter Aas. Vi får høre om kampen for markaloven, både før og nå, med nye utfordringer som elskler på stiene og unntak fra markagrensa.

Noas nye leder Nikolai Norman tar oss med gjennom utvalgte kulturlandskap, friluftslivsområder og eventyrskoger over Skjennungsåsen til NOAs base på Frønsvollan. Her er han hjemme, blant andre ildsjeler i NOA.

Bård Bredesen og Siri Tollefsen på artsjakt i Skotjernfjellet. Foto: Håkon Breivik Myhr.

Ved Ingunn Lund-Vang og Maria Andersen

Smaken av natur

Noa har arrangert Smak på naturen-turer sammen med turguide Edle Catharina Norman. Turene ble en stor suksess og over 100 personer deltok på turer i nærmiljøet i mai og juni i år.

Noa har samarbeidet med forskjellige frivillighetsentraler i Oslo for å kunne gi mange muligheten til å bli kjent med spiselige ville vekster i nærmiljøet sitt. Smak på naturen-turene har blitt holdt blant annet på Bøler, Haugerud, Mortensrud, Nordre Skøyen Hovedgård, Oppsal, Romsås og Trosterud.

I skogen, parkene, langs elver og bekker og turstier finnes det mange spiselige vekster man kan ta med seg hjem og lage god mat av. Turene ble guidet av Edle Catharina Norman som har store fagkunnskaper og mangeårig erfaring med innsamling av spiselige ville vekster.

Jeg var så heldig å kunne bli med på en av Smak på naturen-turene som ble arrangert på Romsås. Maria Andersen fra NOA, som også er arrangøransvarlig for turene, ønsket velkommen til alle deltagerne. Turguide Edle Catharina Norman formidlet sine fagkunnskaper om spiselige vekster med smittende begeistring og artige historier. Snart var alle deltagerne ivrig opptatt med å undersøke, bli kjent med og smake på de grønne vekstene.

Mange undret seg over de forskjellige vekstene de ikke visste at man kunne spise. Kunne den vakre lille blomsten også spises? Og smaker granskudd virkelig noe godt? For enkelte var «Smaken av naturen»-turen til NOA innfallsporten til den aller første turen i skogen. Noen hadde ikke vært på skogstur på lang tid. Men det å bli kjent med naturens ville vekster fristet. Terskelen for enkelte for å komme seg ut på tur og bli kjent med skogen er også mindre når man kan gå rett ut i nærmiljøet.

Å bli kjent med og bli trygg på vekster i naturen er både spennende og berikende, og et grønt bidrag til matfattet vårt. Deltagerne gikk fornøyde hjem med nye kunnskaper om ville vekster, inspirasjon til å sanke og spise fra naturens spiskammers og ikke minst, en følelse av hvor viktig naturen er for oss.

Foto: Ingunn Lund-Vang.

Edle Catharina Norman har vært guide på NOAs «Smak på naturen»-turer. Hun har stor fagkunnskap om ville vekster og har siden 2011 levert ville spiselige vekster til stjerne-estauranter i Oslo. Edle er også forfatter av hobbybøkene «Vakre markblomster» (2005), «Vintervakkert» (2007), og «Norges spiselige planter og bær» (Edle Catharina Norman og Sofie Grøntvedt Railo, Stenersens forlag, 2015). Sammen med Vigdis Hjort har hun skrevet barneboken «Tante Augustas ville spiskammer Ville vekster fra naturen» (2017).

SETT OG SAKSET
av Ingunn Lund-Vang

Gauper har store leveområder i Nord-Norge

Ny studie fra Norsk institutt for naturforskning (NINA) viser at gaupene i Troms og Finnmark vandrer over store områder. «Enkelte gauper har leveområder større en tidligere Østfold fylke. Det viser en studie av gaupe av gaupe i Troms og Finnmark gjennomført av NINA i perioden fra 2007 til 2013. Gaupene ble merket med GPS-sender. Resultatene er nylig publisert i tidsskriftet Ecology and Evolution. – Hanngaupene i Troms og Finnmark lever i revir som i gjennomsnitt er 2606 kvadratkilometer, mens tilsvarende tall for hunngauper er 1 456 kvadratkilometer. Det betyr at gaupene nord i Norge har de største leveområdene som noen gang er registrert hos noe kattedyr, forteller Jenny Mattisson, forsker i NINA. Gaupene i nord tilhører verdens nordligste kattedyrbestand og de lever i områder med kun er 20-25 prosent med skog.»

Sakset fra nina.no, publisert 16. juni 2021.

Viktig våtmarksområde selges til Miljødirektoratet

Miljødirektoratet har inngått en intensjonsavtale med Norske Skog om å kjøpe et

Stubbesitter

KreativStrek/Sundhell

AV STRADIVARIUS-KVALITET

Det hender at man treffer igjen en god venn etter lengre tid, og så etter første lille pause for å trekke pusten, ganske impulsivt kommer inn på samme tema. Det skjedde meg her om dagen. Begge hadde vi begeistret sett samme TV-stykke. Det bekreftet vår gode smak og befestet vårt gamle vennskap med smil og begeistring: «Så du det med han fiolinbyggeren?»

Gjennom et langt liv hadde en fiolinbygger laget mange fioliner som nærmet seg Stradivarius-idealet fra 1700-tallet. Men bare nesten, etter hans egen mening. Nå hadde han oppdaget et nytt ungt kjempetalent som spilte så følsomt og så vakkert, og med en fraseing han ble så begeistret for – bare det at hun fortjente en enda bedre fiolin. Der og da bestemte han seg for at den skulle han lage til henne.

Men hvor finner man de rette trærne – de riktige emnene? De måtte ha den riktige alderen, være store nok, ha vokst harmonisk med jevn fuktighet, ha jevn avstand mellom årringene, og så videre, og så videre. Fronten lages av gran,

resten av lønn, ifølge datasøk. Det blir et mellomspill med besøk hos utvalgte leverandører, og turer oppe i de mellom-europeiske skogene.

Filmen slutter med at han med et salig smil lar hånden gli over et fint tilslippt fiolinemne. At damen fikk sin fiolin, og spilte nydelig, får vi bare tenke oss og regne med.

Vi har også noen her i landet som har sans for individuell behandling av enkelttrær, hele skogsbilder – og forståelse for trevirke. Nevnes kan stifteren av Det norske skogselskap, skogeieren Axel Heiberg (1848–1932), som 'leste' for trærne, og ikke minst NOAs mangeårige leder Gjermund Andersen, skogsarbeider og skogeier selv, som nå går av for å jobbe heltids for Nytt skogbruk!

All hyldest fra en stubbesitter og hans hundevann.

Vi høres av.

DIKT

Av Sigmund Hågvær

POLITISKE MÅL

Bygg landet!
Men landet er bygd.
Nedbygd.

Tilrettelegg for friluftsliv!
Nei, naturen er ferdig tilrettelagt.
Med bortgjemte fiskevann
og alvedans over stille myrer.

Men natur må være tilgjengelig!
Ja, det er bare å gå.

LOKALLAG I NOA

Send rettelsel til noa@noa.no

NATURVERNFORBUNDET I ASKER

Kontaktperson: Jan Häusler, 982 99 667, asker@noa.no

NATURVERNFORBUNDET I BÆRUM

Kontaktperson: Kari Balke Øiseth, 905 18 537, baerum@naturvernforbundet.no

NATURVERNFORBUNDET I GRORUDDALEN

Kontaktperson: Helge Braathen, 992 28 966, goruddalen@naturvernforbundet.no

NATURVERNFORBUNDET PÅ JEVNAKER

Kontaktperson: Jan Wilhelm Holst, 959 38 698, janwholst@hotmail.no

NATURVERNFORBUNDET I LILLESTRØM

Kontaktperson: Sverre Solberg, 959 98 790, lillestrom@naturvernforbundet.no

NATURVERNFORBUNDET I LØRENSKOG

Kontaktperson: Tom Clark, 977 10 561, lorenskog@naturvernforbundet.no

NATURVERNFORBUNDET I NANNESTAD/GJERDRUM

Kontaktperson: Todd Nore, 932 31 716, todd_nore@hotmail.com

NATURVERNFORBUNDET I NES

Kontaktperson: Karin Olsen, 419 20 615, nes@naturvernforbundet.no

NATURVERNFORBUNDET PÅ NESODDEN

Kontaktperson: Peter Schjølberg, 908 46 613, peterschjo@gmail.com

NATURVERNFORBUNDET I NITTEDAL

Kontaktperson: Hiltrud Hemmersbach, 67 07 95 44, nittedal@naturvernforbundet.no

NATURVERNFORBUNDET I NORDRE FOLLO

Kontaktperson: Bjørn Gunnar Ganger, nordrefollo@naturvernforbundet.no

NATURVERNFORBUNDET I OSLO NORD

Kontaktperson: Åke Hartmann, 901 01 415, oslonord@naturvernforbundet.no

NATURVERNFORBUNDET I OSLO SØR

Kontaktperson: Kjersti Aspheim, 922 44 322, oslosor@noa.no

NATURVERNFORBUNDET I OSLO VEST

Kontaktperson: Colin Murphy, 481 43 588, oslovest@naturvernforbundet.no

NATURVERNFORBUNDET I OSLO ØST

Kontaktperson: Torgeir Vestre, 417 58 650, osloost@naturvernforbundet.no

NATURVERNFORBUNDET I ÅS

Kontaktperson: Katharina Karlsen Hessen, 977 17 608, aas-nnv@naturvernforbundet.no

NATURVERNSTUDENTENE I OSLO

Kontaktperson: Mia Cathryn Chamberlain, 458 04 076, natstudoslo@gmail.com

NATURVERNSTUDENTENE NMBU

Kontaktperson: Ragnhild Klungtveit, 452 46 716, naturvern@nmbu.no

KONTAKTPERSONER I REGIONER UTEN LOKALLAG

ENEBAKK Kontaktperson: Kjell Arild Ødegård, 473 82 810

AURSKOG-HØLAND Kontaktperson: Yvonne Ødegaard, 477 12 456, yvonneodegaard@gmail.com

KONTAKTPERSONER NATUR OG UNGDOM

KNUST OSLO Kontaktperson: Hilja Løvvik, 480 49 390, hilja2106@gmail.com

OSLO NATUR OG UNGDOM Kontaktperson: Aurora Gozzi Tobiassen, 406 43 348, aurorat@nu.no

VIKEN NATUR OG UNGDOM Kontaktperson: Eira Haugbro, 476 15 898, eirah@nu.no

KONTAKTPERSONER I NOAs TEMALAG

Byøkologisk arbeidsgruppe: Celine Motzfeldt Loades, celine_loades@hotmail.com

Fjordgruppa: Jørn Erik Bjørndalen, jorn.bjorndalen@gmail.com

Frønsvollen: Jens Martin Bertheussen, fv@noa.no

Markagrappa: Bjørn Faafeng, bjanfa@gmail.com

SETT OG SAKSET

av Ingunn Lund-Vang

våtmarksområde ved Hotranelva i Levanger med sikte på å verne området. – Med denne avtalen får vi muligheten til å sikre viktige deler av våtmarksområdet for framtida. Etter at salget er gjennomført, vil vi sette i gang en prosess for å verne området, sier Knut Fossum, seksjonsleder for verneområdeseksjonen i Miljødirektoratet. Det er Norske Skog Skogn AS som vil selge området, som ligger i Hotran på Fibrogtangen i Levanger kommune i Trøndelag. – Dette er gode nyheter for de mange fuglene i området, som bruker våtmarksområdet til å finne mat store deler av året. Områdevern er et av de viktige verktøyene vi har for å bevare naturmangfold i Norge, sier Fossum. Utgangspunktet er et areal regulert til industriformål, der omtrent 200 dekar nå blir solgt til Miljødirektoratet med sikte på vern, mens resten av området nord for Hotranelva vil bli brukt til industriformål. Med denne avtalen ivaretas Norske Skogs ønske om industriutvikling på deler av arealet og bedriftens initiativ til vern i Hotrandeltaet. Størstedelen er aktuelt som et framtidig verneområde som vil sikre naturmangfoldet på lang sikt.

Sakset fra miljødirektoratet.no, publisert 15.07.2021

Nå kan du bestille Markakalenderen 2022. Ved å kjøpe Markakalenderen får du 12 flotte markabilder og 12 turforslag i eventyrskog. Kalenderen dekker alle Markas områder, du kan oppdage eventyret i nye og gamle områder, finne naturroen, mulighetene og magien. Ønsker du å dele hele marka med familie, venner eller kolleger er dette julegavetipset til deg som er tidlig ute. Ved kjøp av kalenderen bidrar du til NOAs arbeid med å ta vare på Marka, spre naturkunnskap og naturglede.

MARKAKALENDER 2022

160,-

/stk.

Porto og ekspedisjonsgebyr kommer i tillegg.

Rabatt ved kjøp av mer enn én kalender. Priser:

1 eks. kr 160,-
2-4 eks. kr 150,-/stk.
5-10 eks. kr 140,-/stk.
11-20 eks. kr 120,-/stk.
Be om pris ved bestilling av mer enn 20 eks.

BESTILL I DAG: Klipp ut kupongen, send bestilling til noa@noa.no eller ring NOA på 22 38 35 20. Kalenderen er klar for utsendelse i begynnelsen av oktober. Kommer du innom Søndre Sandås ved Sognsvann i kontorets åpningstid eller kjøper kalendere på et av utsalgsstedene slipper du porto og gebyr. Se www.noa.no for liste over utsalgssteder.

Jeg bestiller herved eksemplar/er av NOAs Markakalender 2022. Kalenderen koster **160,-/stk.**, porto og ekspedisjon kommer i tillegg.

.....
Navn

.....
Adresse

.....
Postnummer og sted

.....
Telefonnummer

DET GIS RABATT VED KJØP AV MER ENN EN KALENDER

160,-/stk. • 2-4 eks. 150,-/stk. • 5-10 eks. 140,-/stk. • 11-20 eks. 120,-/stk.

ADRESSATEN
BETALER
FOR SENDING
I NORGE

Naturvernforbundet
i Oslo og Akershus
Svarsending 2209
0091 Oslo